

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897.

Andra Kammaren.

N:o 7.

Fredagen den 26 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit två, så lydande protokoll:

År 1897 den 24 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Revisionssekreteraren *Axel Ferdinand Thollander* med samtliga afgifna eller 44 röster, i följd hvaraf revisionssekreteraren Thollander blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

J. Johansson.

Adolf Helander.

K. Bohnstedt.

M. Arhusiander.

År 1897 den 24 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anstält nytt val af justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid, justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Revisionssekreteraren *Hugo Erik Mauritz Bohman* med samtliga afgifna eller 44 röster, i följd hvaraf herr revisionssekreteraren Bohman blifvit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

J. Johansson.

Adolf Helander.

K. Bohnstedt.

M. Arhusiander.

Efter uppläsande häraf beslöts, att underrättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade, med anmodan till dem att låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag till såväl förordnanden för de valde som skrifvelse till Konungen med anmälan om de verkställda valen.

§ 3.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 5, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande särskilda bestämmelser om jernvägsaktiebolag.

§ 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

statsutskottets utlåtande n:o 5, samt

lagutskottets utlåtanden n:is 10, 11 och 12.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

	herr friherre <i>W. von Schwerin</i> ,	för helsans vårdande,	under 15		
			dagar fr. o. m. den 3	dennes;	
	» <i>A. G. Olsson</i> i Frösvi	under 5	»	» 27	»
och	» <i>R. Eklundh</i> från Lund	» 5	»	» 1	nästa mars.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

Kammaren beslöt, att detta ärende skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 7.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,46 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Lördagen den 27 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 innevarande februari.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr Johan Nordin, som lider af influensa, till följd deraf nu är oförmögen att deltaga i kammarens arbeten, intygas.

Stockholm den 26 februari 1897.

Emil Öhrwall,
legit. läk.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *E. von Krusenstjerna* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändring i bestämmelserna rörande ett Uddevalla—Venersborg—Herrljunga jernvägsaktiebolag beviljad statslån.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången bankoutskottets memorial n:o 2.

§ 5.

Enligt kammarens derom förut fattade beslut företogs nu först till behandling lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af förordningen angående patent den 16 maj 1884, dels ock väckt motion om ändrad lydelse af 25 § i samma förordning.

*Angående
ändring i
vissa delar af
gällande för-
ordning
angående
patent.*

Angående
ändring i
vissa delar af
gällande för-
ordning
angående
patent.

(Forts.)

Genom proposition, n:o 16, af den 9 nästlidne januari hade Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bifogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändring i vissa delar af förordningen angående patent den 16 maj 1884.

Häri genom förordnas, att 3 och 25 §§ i förordningen angående patent den 16 maj 1884 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 3.

Uppfinning må ej anses såsom ny, om den, innan ansökan om patent derå inkommit till patentmyndigheten, redan blifvit så beskriafen i allmänt tillgänglig tryckt skrift eller så öppet utöfvad, att sakkunnig person kan med ledning af derigenom vunna upplysningar utöfva uppfinningen, eller om dess föremål ej väsentligen skiljer sig från alster eller tillverkningsätt, som förut blifvit sålunda känt.

Har uppfinning blifvit förevisad å internationel utställning, må dock den omständigheten, att uppfinningen dervid eller sedermera blifvit känd genom tryckt skrift eller genom uppfinningens utöfning, icke utgöra hinder för patents meddelande, så framt ansökan derom inkommer inom sex månader efter det uppfinningen utställes.

25 §.

Med afseende å uppfinning, skyddad i stat, som för här i riket patenterad uppfinning gör motsvarande medgifvande, eger Konungen förordna:

att om någon här i riket sökt patent å en uppfinning före utgången af viss tid, som kan i förordnandet bestämmas antingen till högst sju månader från det han i den främmande staten sökte skydd för samma uppfinning eller till högst tre månader från det vederbörande myndighet der kungjorde, att sådant skydd meddelats, då må den här i riket gjorda ansökningen i förhållande till andra ansökningar äfvensom med hänsyn till sådant hinder mot patents meddelande, som i 3 § omförmäles, betraktas så, som vore den gjord samtidigt med ansökningen i den främmande staten.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1898.

Härförutom hade i en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 40, herr *G. de Laval* hemställt, att Riksdagen måtte för sin del

besluta, att 25 § i kongl. förordningen angående patent den 16 maj 1884 skall hafva följande förändrade lydelse:

Med afseende å uppfinning, skyddad i stat, som för här i riket patenterad uppfinning gör motsvarande medgifvande, eger Konungen förordna:

1) att, om någon här i riket sökt patent å en uppfinning före utgången af viss tid, som kan i förordnandet bestämmas antingen till högst sju månader från det han i den främmande staten sökt skydd för samma uppfinning eller till högst tre månader från det vederbörande myndighet der kungjorde, att sådant skydd meddelats, då må den här i riket gjorda ansökningen i förhållande till andra ansökningar äfvensom med hänsyn till sådant hinder mot patentets meddelande, som i 3 § omförmåles, betraktas så, som vore den gjord samtidigt med ansökningen i den främmande staten;

2) att, om någon, som i den främmande staten åtnjuter skydd för en här i riket patenterad uppfinning, fullgjort hvad i den främmande staten är för skyddets bibehållande föreskrifvet, hans underlåtenhet att här i riket utöfva uppfinningen icke må anses medföra den för sådan underlåtenhet eljest här stadgade påföljd.

Under *punkten 1* af föreliggande utlåtande hemställde nu utskottet, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition måtte af Riksdagen antagas.

Efter uppläsande häraf begärdes ordet af

Herr Bruzelius, som yttrade: Herr talman! Jag tager mig friheten hemställa, att samtliga punkter i lagutskottets nu förevarande betänkande måtte i ett sammanhang föredragas.

Sedan den af herr Bruzelius gjorda hemställan af kammaren bifallits, föredrogos jemväl återstående *punkterna 2) och 3)*, deri utskottet hemställt:

2) »att herr de Laval's ifrågavarande motion, i hvad densamma öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts ofvanberörda proposition, må anses besvarad genom Riksdagens beslut i anledning af utskottets här ofvan under 1) gjorda hemställan;

3) att herr de Laval's motion i öfrigt icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

Ordet lemnades härefter till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Annerstedt, som yttrade: Herr greve och talman, mine herrar! Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition angående ändring uti vissa delar af patentlagen afser att bana väg för en öfverenskommelse med tyska riket, i fråga om hvilken underhandlingar en längre tid pågått. Genom den i Tyskland antagna nya patentlagen har det nemligen blifvit för

Angående
ändring i
vissa delar af
gällande för-
ordning
angående
patent.
(Forts.)

*Angående
ändring i
vissa delar af
gällande för-
ordning
angående
patent.
(Forts.)*

oss oundgängligen nödvändigt att afsluta en ny konvention med Tyskland, derest våra trä- och jernmärken efter den 1 maj innevarande år skulle kunna fortfarande blifva skyddade i nämnda land. För sådant ändamål har Kongl. Maj:t föreslagit vissa lagändringar, som efter svensk uppfattning ansetts erforderliga för afslutandet af ifrågasatt konvention. Dessa lagändringar hafva blifvit af lagutskottet tillstyrkta, och derom torde således, åtminstone för närvarande, icke behöfva vidare talas.

I sammanhang härmed förekommer emellertid till behandling äfven ett utaf en ledamot af riksdagen väckt förslag, att till 25 § patentlagen måtte fogas ett tillägg af innehåll, att ett patents utöfning i ett främmande land må vara tillräcklig att skydda patenträtten i Sverige, såframt en konvention i detta syfte blifvit af Kongl. Maj:t med det främmande landet afsluten. Då emellertid den affattning, som motionären gifvit sitt förslag, efter min uppfattning, kan vara föremål för berättigade anmärkningar, har jag ansett mig skyldig att, innan kammaren skrider till öfverläggning i ämnet, framställa de skäl, som synas tala för att kammaren, äfven om den hyllar de åsikter i frågan, som motionären uttalat, bör vid denna riksdag inskränka sig till att besluta en skrivelse i ärendet till Kongl. Maj:t och för öfrigt antaga den föreliggande propositionen i oförändradt skick.

Den första af de betänkligheter, som synas mig framkallade af motionärens förslag, sådant det af honom affattats, är den, att genom ett antagande utaf den af motionären föreslagna lydelsen af 25 § patentlagen och en på grund af denna lydelse afslutad konvention med Tyskland det sedermera skulle under en följd af år blifva omöjligt att i den svenska patentlagen införa det utbyte af utöfningstvånget mot licenstvång, som Riksdagen i skrivelse sistlidet år satte i fråga. Det är nemligen vid det förhållande, att motionären valt den affattning af det utaf honom föreslagna lagstadgandet, hvilken här föreligger, och icke begagnat en annan redaktion, som äfven stått honom till buds, lätt att finna, att, om denna bestämmelse blefve lag, det härigenom vore omöjliggjordt att genomföra den förändring, om hvilken jag nyss talat. Man vore då vis à vis det land, med hvilket man slutit aftalet, förbunden att respektera den utöfning, som der kunde förekomma, och kunde icke gent emot detta land påyrka, att ett licenstvång genom svensk lagstiftning blefve infördt, så länge den ifrågasatta konventionen vore gällande. Lämpligheten af att, derest i vår patenträtt införes ett stadgande i den af motionären ifrågasatta riktningen, förbinda denna ändring med ett införande deri af bestämmelsen om licenstvång är efter mitt förmenande tydligt ådagalagd, bland annat, genom de förhållanden, som, efter hvad från sakkunnigt håll meddelats, redan inträffat i den internationella samfärdseln mellan två stater, som just afslutat en konvention, baserad på de grunder i afseende å utöfningen, hvilka i motionärens förslag innehållas. Det har nemligen förekommit fall, då ett i två länder meddeladt patent

bragts till utöfning på det sätt, att medborgarne i det land, som patentinnehafvaren tillhört, kunnat få köpa maskiner, inrättade efter patentet, men att hvarje försäljning af dylika maskiner till det andra landet varit omöjliggjord. Det är tydligt, att ett sådant förhållande icke kan vara lämpligt för industrien, och att, sedan uppmärksamheten blifvit fäst derpå, att dylikt kan följa af en ifrågasatt konvention, sådan som motionären tänkt sig den, man vid konventionens avslutande är nödsakad att på förhand vidtaga åtgärder, hvarigenom ett dylikt missförhållande uteslutes. Detta kan ske genom införande af licenstvång.

Vidare synes det mig kunna anmärkas mot den af motionären föreslagna bestämmelsen, att genom en konvention, ingången på det sätt och efter de grundsatser, som motionären ifrågasatt, utan att samtidigt några andra jemkningar vidtagas i patentlagen, det förhållande uppkommer, att, då i Sverige ett patent efter svensk patentlag är förverkadt, om dess utöfning icke eger rum under loppet af någon viss tid, underlåtenheten att utöfva patentet i Tyskland icke ovilkorligen medför rättighetens förlust, enär nemligen i detta land frågan om patenträttighetens förlust är beroende på pröfning af patentamtet. Denna myndighet kan visserligen förklara ett patent, som icke utöfvas, vara förverkadt, men patentamtet kan också på åtskilliga grunder finna, att skäl icke föreligga att afgifva ett sådant förklarande, och då eger i Tyskland patentet bestånd. Under sådana förhållanden är det lätt att finna, huru det skulle kunna komma att ställa sig i fråga om ett patent, meddeladt både i Sverige och i Tyskland, för den händelse att en konvention i öfverensstämmelse med motionärens förslag kommit till stånd. Om någon här i landet började utöfva en näring med tillämpning af ett efter hans förmenande förverkadt, uteslutande svenskt patent, medgifver för närvarande vår lag, att, derest denne person blefve antastad af den förmente patentinnehafvaren och efter rättegång kunde vid domstol ådagalägga, att patentet vore förverkadt, laglig rätt må anses tillkomma honom att utöfva sin industri på sätt som dittills skett. Är det åter fråga om ett patent, som är beviljadt äfven i Tyskland, kan icke i och för sig sjelfva underlåtenheten att under tre år utöfva patentet medföra dess förverkande. Patentet kan då icke skaffas ur verlden på annat sätt än att den, som är i saken intresserad, går in till tyska patentamtet med yrkande, att patentet der må förklaras ogiltigt. Förrän detta skett, föreställer jag mig, att svensk domstol icke skall kunna från ansvar frikalla den, som dragit nytta af patentet, på den grund, att detta vore att anse som ogiltigt.

Jag anser således, att den af motionären ifrågasatta bestämmelsen bör vara föregången af en undersökning och sannolikt äfven förenad med en lagförändring, hvarigenom förekommas de olägenheter för den svenska industrien, hvilka skulle följa af patenträttighetens ordnande på det sätt, motionären åsyftar, derest icke samtidigt dermed andra jemkningar genomfördes i patentlagen.

*Angående
ändring i
vissa delar af
gällande för-
ordning
angående
patent.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
gällande för-
ordning
angående
patent.
(Forts.)

Slutligen synes mig ett kraftigt skäl tala för, att Riksdagen torde böra antaga Kongl. Maj:ts förslag oförändradt och i fråga om den af motionären föreslagna ändringen för denna gång nöja sig med en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Det är nemligen så, att underhandlingarna med Tyskland böra vara avslutade till den 1 nästinstundande maj. Antager Riksdagen det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till ändring i patentlagen, kunna underhandlingarna omedelbart fortsättas och, som jag hoppas, äfven i tillräckligt god tid avslutas för vinnande af det mål, vi eftersträfvä. Förändrar deremot Riksdagen Kongl. Maj:ts proposition och fogar dertill det af motionären föreslagna tillägget till § 25, blir den första påföljden den, att lagförslaget måste återremitteras till högsta domstolen för erhållande af utlåtande deröfver. De skäl, som jag förut haft äran för herrarne framhålla, tala efter min uppfattning tydligt för, att högsta domstolen icke kan lemna lagförslaget utan erinringar. Innan lagförslaget slutligen föredrages inför Kongl. Maj:t måste vid sådant förhållande så lång tid förflyta, att högsta domstolen hinner att efter granskning af lagförslaget afgifva de anmärkningar, hvartill detsamma kan föranleda, hvarefter kan tagas i öfvervägande, huruvida dessa anmärkningar äro af den beskaffenhet, att förslaget kan godkännas eller icke. Först sedan alla dessa förberedande åtgärder hunnit vidtagas, och Kongl. Maj:t funnit omständigheterna vara sådana, att förslaget bör godkännas, oaktadt allt hvad deremot kan erinras, först derefter kan författningen utfärdas och underhandlingarne med Tyskland fortgå. Det är att befara, att vi då äro så pass nära den af mig förut omnämnda tidpunkten, den 1 nästkommande maj, att det icke kan vara tjenligt för underhandlingarnas fortgång, att så kort tid återstår.

På dessa skäl vågar jag uttala den förhoppningen, att kammaren måtte godkänna Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, och att, derest kammaren delar den af motionären framburna åsigten, kammaren vid denna riksdag allenast ville besluta att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t i motionens syfte. Det är tydligt, att denna skrifvelse då kommer att behandlas i sammanhang med nu pågående utredning i fråga om de förändringar i patentlagen, som kunna föranledas af införandet utaf licenstvång.

Herr talman! Det är allenast dessa erinringar jag önskat att, innan diskussionen börjar, få framlägga för kammaren.

Vidare anförde:

Herr Grefve Hamilton: Af herr statsrådets och chefens för kongl. justitiedepartementet yttrande torde herrarne tydligt hafva funnit, att regeringen visserligen hyser åtskilliga betänkligheter emot att godkänna herr de Lavalis förslag, sådant det af honom formulerats, men att regeringen ingalunda vill bestrida, att detta förslag hvilat på en riktig tanke.

. Jag är för min del utaf alldeles samma åsigt. Jag skall därför be att få taga herrarnes uppmärksamhet ett ögonblick i anspråk för att framhålla hvad det egentligen här är fråga om.

Som kammarens ledamöter i allmänhet torde hafva sig bekant, föreskrives i den svenska patentlagen, att en patenthafvare inom viss tid skall bringa sitt patent till utöfning inom riket, vid äfventyr att eljest gå sin patenträtt förlustig. I de flesta andra länder finnas motsvarande bestämmelser. Denna skyldighet för en person, som gjort en uppfinning, hvilken är af den betydelse att han måste patentera den i flera länder, att utöfva uppfinningen i dem alla är ytterst betungande. Har en uppfinnare, såsom ofta händer, många patent, blir det derjemte mycket besvärligt att ständigt behöfva tänka på, att patentet utöfvas i hvarje land, der det är beviljadt. Men på samma gång, som detta är ytterst betungande och besvärligt för uppfinnaren eller patenthafvaren, är det i sjelfva verket till föga gagn för industrien. Erfarenheten har nogsamnt visat, att man icke med dylika tvångsmedel kan framtvunga lifskraftiga industriella inrättningar. Patenthafvaren har sitt hufvudetablissemant i sitt hemland eller öfver hufvud taget der. hvarest hans fabrikation har de bästa vilkoren, och på andra håll utöfvar han patentet endast så pass mycket, att patenträtten blir skyddad. I den svenska patentlagen stadgas, att patenthafvaren skall utöfva uppfinningen i väsentligt omfång, och detta går i allmänhet så till, att en patentagent en gång om året i en fabrik, som han för tillfället förhyrer, gör hvad som kan kallas att utöfva uppfinningen, d. v. s. han tillverkar så mycket af en maskin eller af vissa maskindelar, att utöfningen af uppfinningen kan anses ske i väsentligt omfång. Detta är analogt med hvad som ofta sker i fråga om inmutning af grufvor: det är endast ett försvarsarbete, och den svenska industrien har deraf icke det ringaste gagn. Jag behöfver i sjelfva verket icke vidare utveckla denna sak, ty Riksdagen har redan i fjol erkänt detta, då Riksdagen uttryckligen uttalade såsom sin åsigt, att utöfningstvånget icke uppfyller sitt ändamål, och därför föreslog, att detta skulle utbytas emot så kalladt licenstvång, d. v. s. en förklaring, att vederbörande gerna må underlåta att sjelfva utöfva uppfinningen, men då icke heller må hindra andra att, emot billig ersättning, utöfva densamma. I Tyskland har man varit strängare än hos oss och lagt sig mycken vinn om att söka framtvunga utöfningen »i lämpligt omfång», såsom det heter. Man har der gått så långt för att på konstladt sätt söka framtvunga en på patent grundad industri, att det t. ex. inträffat, att en engelsman, som i Tyskland hade en fabrik, vid hvilken han oafbrutet tillverkade en vara, som såldes på den tyska marknaden, likväl blef sin patenträtt förlustig, därför att domstolen funnit, att han tillverkade mera i engelska fabriker, och, då äfven den engelska varan importerades till Tyskland, missförhållandet mellan hvad han tillverkade i Tyskland och i England blef för stort, hvadan fabrikanten, som sagdt, blef sin patenträtt förlustig. Många besynnerliga rättsfrågor i den vägen hafva i Tyskland blifvit förda.

*Angående
ändring i
vissa delar af
gällande för-
ordning
angående
patent.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
gällande för-
ordning
angående
patent.
(Forts.)

Nu har herr de Laval föreslagit, att man skulle begagna stad-
gandet om utöfningstvånget till att vinna en fördel, som vore af stort
värde vid internationella aftal. Man skulle nemligen derigenom vid en
konvention med Tyskland om ömsesidigt skydd för den industriella
eganderätten kunna träffa den öfverenskommelsen, att, om svenska upp-
finnare sluppe utöfva patenterade uppfinningar i Tyskland, tyske upp-
finnare skulle få samma förmån i Sverige. Detta är emellertid icke
någon uppfinning af herr de Laval. Det är en fråga, som står på
dagordningen i alla länder och som ovilkorligen kommer att förr
eller senare tränga sig fram. Hos oss har den närmast framkommit
af den anledningen, att Tyskland träffat sådana öfverenskommelser
med flera andra länder och ifrågasatt en dylik med Sverige. Nu
synes det mig gifvet, att det är en enorm fördel, som sålunda erbjudes
den svenska industrien. Jag säger med flit *den svenska industrien*,
emedan lagutskottet i sitt utlåtande gjort en skilnad mellan upp-
finnarnes intressen och industriens intressen. Men jag kan för min
del icke se någon dylik skilnad. Dessa intressen äro fullkomligt
identiska. Enligt min tanke är det således eu stor fördel, som nu
erbjudes den svenska industrien. Tyskland erbjuder våra uppfinnare
en marknad på 50 millioner invånare mot det att det sjelferhåller en
marknad på endast 5 millioner. Men — torde man nu säga — inte
kan väl i all rimlighets namn någon inbilla sig, att tyskarne, som
äro så kloka, kunna göra ett erbjudande, som för dem skulle ställa
sig så ofördelaktigt. Här ligger nog nogonting bakom. Nej! så är
det icke. Ty det är två saker, som man härvid måste taga i betrak-
tande. För det första hafva tyskarne funnit, att man icke med tvångs-
medel lyckas framkalla någon industri inom landet, utan att detta är
hopplöst och endast åstadkommer obehagliga rättegångar, hvarför de
nu vilja tillgodogöra sig utöfningstvånget såsom ett bytesmedel vid
aftal med främmande stater. Men för det andra är det från Tysk-
lands sida icke fråga om en konvention endast med Sverige. Hade
så varit, då skulle Sverige säkerligen icke blifvit erbjudet denna för-
del, men nu är det Tysklands mening att få till stånd öfverenskom-
melser med *alla* länder, och då ställer sig saken annorlunda. För-
hållandet är nemligen, att det finnes en så kallad patentunion, en
sammanslutning af flera länder till ömsesidigt skydd för patenterade
uppfinningar, en union, som stiftades år 1883 i Paris. Medelpunkten
för denna union är Frankrike, som gjort allt hvad det kunnat för att
få densamma till stånd och för anslutning till densamma. Tyskland
har emellertid icke velat vara med i denna union, utan har nu börjat
att genom separatkonventioner med sig förena andra stater, såväl så-
dana, som icke ingått i pariserunionen, som sådana, hvilka ingått i
densamma. Det är således en strid mellan Tyskland å ena sidan och
pariserunionen å den andra det här gäller; och det är detta, som för-
klarar, att Tyskland kommer och gör ett sådant erbjudande. Men
herrarne måste komma i håg, att detta erbjudande göres *nu*, men att
det icke är sagdt, att det kommer att göras framdeles. Hvad vi der-

för böra taga i noga öfvervägande är, huruvida vi icke genom ett antagande af Tysklands anbud kunna i framtiden vinna så betydande fördelar, att vi nu böra begagna tillfället. Vi böra komma i håg, att det svenska folket är ett folk, som på uppfinningarnes område intager ett ganska framstående rum genom många och utmärkta uppfinningar; och för det andra, att det icke är någon dröm att säga, att vi antagligen stå inför en epok, i hvilken den industriella utvecklingen kommer att blifva sådan, att vårt land möjligen blifver kalladt att deri spela en betydande rol, särskildt på grund af våra många och betydande vattenfall. Jag ber herrarne tänka på hvad det under sådana förhållanden kan komma att betyda, om våra uppfinnare kunna i hemlandet koncentrera hela sin tillverkning.

Såsom vi se af betänkandet, har lagutskottet emellertid afstyrkt herr de Lavals motion. Det är ju också ett omfattande förslag, som här framkommit från en enskild motionär och framkommit för första gången. Och jag säger ej något om att utskottet under sådana förhållanden ställer sig en smula tveksamt. Men jag beklagar, att utskottets afstyrkande skett på sådana grunder. Om utskottet inskränkt sig till att säga, att saken vore alltför ny för att kunna så utan vidare antagas, så hade man icke kunnat säga något derom. Men då utskottet uttalat sig i den riktningen, att ett antagande af förslaget skulle medföra skada för den svenska industrien, anser jag att detta är alldeles origtigt och att det skulle vara önskligt, att Riksdagen åtminstone uttalande sitt gillande af principen i herr de Lavals motion. De betänkligheter, som af herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet framstälts mot förslaget, synas mig icke heller vara af svårare beskaffenhet, än att man genom en redaktionsändring skulle kunna undanröjda dem. Skulle därför lagutskottet vilja taga saken ännu en gång under öfvervägande, kunde det ju hända, att man genom vidtagande af vissa ändringar skulle kunna få fram ett antagligt förslag, eller ock att, såsom herr statsrådet antyder, man kunde ena sig om en skrifvelse i ämnet. Jag vill därför föreslå, att denna fråga återremitteras till lagutskottet.

Nu förhåller det sig emellertid så, att det föreliggande betänkandet behandlar icke blott herr de Lavals förslag, utan äfven en kongl. proposition. Mot hvad Kongl. Maj:t föreslagit lär icke någon anmärkning kunna göras. Det är i sjelfva verket i fullkomlig analogi med hvad Riksdagen nyligen beslutit i fråga om varumärkeslagen. Men då den kongl. propositionen afser delvis samma §, som herr de Lavals motion afser, eller § 25 i patentförordningen, och delvis § 3 i samma förordning, samt den ändring, som Kongl. Maj:t föreslår i § 3, delvis är en konsekvens af § 25, anser jag det lämpligast, att alltsammans fortfarande hålles i hop, och att sålunda Kongl. Maj:ts proposition får göra herr de Lavals förslag sällskap tillbaka till lagutskottet. Jag tillåter mig därför, herr grefve och talman, att yrka återremiss af hela betänkandet.

*Angående
ändring i
vissa delar af
gällande för-
ordning
angående
patent.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
vissa delar af
gällande för-
ordning
angående
patent.*

(Forts.)

Herr Bruzelius: Med anledning af hvad här yttrats såväl af herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet som af herr greve Hamilton, skall jag be att få förklara, att meningarne inom utskottet varit så delade i afseende på denna fråga, att vi icke skola hafva något emot, om kammaren beslutar en återremiss.

Herr Elowson: Af nu föredragna handlingar synes framgå, att ett antagande af herr de Lavals motion skulle blifva till väsentlig nytta för den svenska industrien. Om så är förhållandet, kan jag icke annat än beklaga, att regeringen, som dock enligt samma handlingar haft framställningar i detta syfte liggande hos sig sedan den 17 oktober 1895, icke ansett sig böra vidtaga någon åtgärd i öfverensstämmelse med samma framställningar. Lagutskottet har enligt mitt förmenande afstyrkt herr de Lavals motion på grunder, som icke äro hållbara. Utskottet säger, att det varit »af omtanke för den svenska industriens gynsamma utveckling», som utskottet icke kunnat tillstyrka motionärens hemställan. Mig synes tvärtom, som om den tanke, som ligger i herr de Lavals motion, skulle vara till väsentligt gagn för den svenska industrien.

Om en uppfinnare söker och får patent i Sverige på en uppfinning, så måste han, såsom af diskussionen upplysts, och i enlighet med hvad nu gällande patentlag stadgar, inom viss tid bringa sin uppfinning till utöfning inom landet. Om uppfinnaren tillika söker och får patent på samma uppfinning utom landet, exempelvis i Tyskland, så måste han, för att patentet skall der ega bestånd, bringa uppfinningen till utöfning äfven der. Han måste således för den artikel, hans uppfinning afser, anlägga fabriker såväl i Tyskland som i Sverige. Skulle deremot herr de Lavals förslag gå igenom, så skulle saken gestalta sig på ett helt annat sätt. Då kunde uppfinnaren anlägga sin fabrik i Sverige på det ställe, han funne mest lämpligt, och sedan finge den svenska fabriken skicka sina varor icke endast på den svenska marknaden, utan äfven på den tyska. Det skulle vara en stor fördel. Men naturligtvis måste man då äfven medgifva samma fördel åt tyska uppfinnare, och det är den sidan af saken, som utskottet synes uteslutande betona. Ja, det är sant, att ett sådant medgifvande åt tyska uppfinnare icke vore till någon fördel för Sverige. Men om vi väga dessa fördelar mot hvarandra: å ena sidan fördelarne för de svenska uppfinnarne och å andra sidan fördelarne för de tyska, så tror jag, att öfvervigten skall komma att stanna på svenska sidan. Ty dels är den tyska marknaden — såsom af en föregående talare erinrats — så betydligt större än den svenska, och dels är Sverige ett synnerligt lämpligt land för industriella anläggningar. Jag kan icke underlåta att framhålla, hurusom herr de Lavals motion förtjenar erkännande äfven i det hänseendet, att den tagit behörig hänsyn till en konstitutionel uppfattning af traktatsrätten. Riksdagen skulle nemligen här fatta ett så beskaffadt beslut, att Konungen kunde vid afslutandet af patentkonventioner med främmande länder införa

ett stadgande i öfverensstämmelse med herr de Lavals förslag. Detta anser jag vara fullständigt i sin ordning.

Nu har det från statsrådsbänken framhållits, att det vore skäl att bifalla lagutskottets förslag. Skulle emellertid de skäl, som herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet andragit, befinnas talande, vore det likväl enligt min mening af stort intresse, att kammaren icke godkände den motivering, som lagutskottet anfört för afstyrkandet af herr de Lavals motion. För min del kan jag icke finna annat, än att det för uppfinnare och således äfven för industriidkare vore en väsentlig fördel att få den tanke, som ligger till grund för herr de Lavals motion, med det snaraste förverkligad. Jag skall därför, oaktadt herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet ansåg, att man kunde vinna det åsyftade målet genom en skrivelse till Kongl. Maj:t, be att få förena mig i det yrkande grefve Hamilton framstälde angående ärendets återremiss till lagutskottet. Jag anser det nemligen vara synnerligen önskvärdt, att lagutskottet ännu en gång får mottaga ärendet, så att utskottet må kunna framkomma med ett betänkande, som visar, att den föreliggande frågan är af stor betydelse för den svenska industrien. Genom en återremiss kan utskottet blifva i tillfälle att välja det sätt, som bäst lämpar sig för det åsyftade målets vinnande.

Jag vågar också uttala den förhoppning, att de underhandlingar, som i denna sak äro å bane med Tyskland, må kunna föras derhän, att en konvention kommer till stånd.

På grund af de utaf mig nu framhållna skäl, anhåller jag att få instämma i yrkandet om återremiss till lagutskottet af betänkanDET i dess helhet.

Häruti instämde herr *Göthberg*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, beslöt kammaren återremittera ärendet i dess helhet till utskottet.

§ 6.

Till kammarens afgörande förelåg vidare bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

I särskilda motioner, väckta den ena inom Första Kammaren, n:o 19, af herr *J. P. Dahlberg*, och den andra inom Andra Kammaren,

*Angående
ändring i
vissa delar af
gällande fö-
ordning
angående
patent.
(Forts.)*

*Angående
tullen å fläsk,
andra slag.*

Angående
tullen å fläsk;
andra slag.
(Forts.)

n:o 117, af herr *C. G. Thor*, hade föreslagits, att tullen å fläsk; andra slag, måtte nedsättas till 10 öre för kilogram; och hade herr *Dahlberg* derjemte yrkat, att den tullnedsättning, som på grund af hans motion kunde komma att ske, måtte tillämpas, så snart sådant i grundlagsenlig ordning kunde ega rum.

Utskottet hemställde emellertid i förevarande punkt, att tullen å fläsk, andra slag, måtte bibehållas oförändrad.

Emot denna utskottets hemställan hade reservationer anmälts:

dels af herrar friherre *von Schuwerin* och *Göransson*;

dels af herrar *Collander*, *Jansson* i *Krakerud*, *Lundström* och *Olsson* i *Sörnäs*, hvilka sistnämnde hemställt:

1:o) att tullen å fläsk, andra slag, måtte nedsättas från sitt nuvarande belopp, 20 öre, till 10 öre för kilogram; och

2:o) att, under förutsättning af bifall till hvad de under punkten 1:o) hemställt, Riksdagen ville för sin del besluta, att tullnedsättningen må tillämpas, så snart sådant i grundlagsenlig ordning kan ega rum;

dels slutligen ock af herr *Fredholm*.

I fråga härom anförde nu:

Herr *Collander*: Herr grefve och talman, mine herrar! Jag vet mig aldrig förut hafva sett ett utskottsbetänkande, som i all sin korta enkelhet så försyndat sig mot logikens lagar och helt enkelt förnekar faktum som just det föreliggande. Om jag därför ber att få något vidlyftigt behandla denna fråga, skall jag anhålla om kammarens öfverseende, af den orsak, att frågan om fläsktullen är en gammal bekant, som kammaren kanske helst skulle vilja se behandlad så fort som möjligt. Det är emellertid icke endast i fråga om tullsatsen, som jag önskar yttra mig, utan äfven för att söka visa det fullständiga misstag protektionisterna begå, då de för systemets skull fasthålla vid en tullsats, som med afseende på sitt ändamål visat sig vara fullständigt vanmäktig. Jag vill med mitt anförande ingalunda på något sätt göra ett anfall för att få bort det protektionistiska systemet, ty det vet jag nog, att det icke kommer att lyckas. Jag ber för öfrigt att få fästa mina ärade vänners på skyddssidan uppmärksamhet derpå, att jag, sedan systemet infördes år 1888, icke med någon motion sökt att rubba detsamma, utan att jag derutinnan alltid stält mig på en lojal ståndpunkt.

I sitt föreliggande betänkande yttrar utskottet på sid. 2 i fråga om fläsktullen följande: »Påståendet, att ifrågavarande tull icke skulle utgöra något skydd för den inhemska produktionen af fläsk, utan verka blott och bart som en finanstull, i det att amerikanskt fläsk genom sin stora fetthalt betraktades såsom en vara af helt annat

slag än det svenska fläsket, anser utskottet icke riktigt, enär enligt utskottets förmenande svårighet icke förefinnes att inom landet producera fläsk af sådan fetthalt, som det amerikanska innehåller, och att sålunda under skyddet af den åsatta tullen med framgång täfva med utlandet på detta område. Ja, detta påstående hafva ju reservanterna i sin reservation faktiskt visat icke hålla streck. Om herrarne behagade se på den statistik öfver fläskimporten, som finnes intagen i reservationen till betänkanudet å sid. 6, så framgår deraf vid en jemförelse mellan importsiffrorna och tullsatserna för åren 1888—1896, att tullen icke verkat i den riktning, som skyddsvännerna afsett, nemligen att hindra importen af det utländska fläsket och ersätta den med den svenska produktionen. Detta kan icke förnekas, ty siffrorna äro oemotgängliga. Reservanterna hafva äfven påvisat, att dessa importsiffror vid jemförelse med tullsatserna utgöra en alldeles tydlig exponent på denna imports stigande och fallande med skogsafverknings- och trävaruexportrörelsen i Norrland. Den har således icke något att göra med tullens storlek. Under sådana förhållanden är utskottets påstående i detta hänseende fullständigt gripet ur luften.

Om man nu ser efter, hvarthän det *importerade* fläsket, andra slag, går, så finner man å sid. 142 i den här i kammaren utdelade statistiken för år 1895, att sjöledes inkom: till Sundsvall nära 1,000,000 kg. och till Gefle mera än $\frac{1}{3}$ million kg., hvarjemte det å sid. 102 upplyses, att landvägen från Norge — således längs gränsen mot Norrland — inkom omkring 2 millioner kg., alltså direkt till Norrland $3\frac{1}{3}$ million kg eller mera än hälften af hela importen. Af det öfriga under året importerade fläsket inkom till Stockholm omkring en million kg. och till Göteborg omkring en million kg, hvilken import sedermera förnämligast sändes till de norrländska orterna. Endast en obetydlighet deraf konsumeras på andra håll.

Om jag derefter undersöker, från hvilka trakter det *exporterade* fläsket, andra slag, kommer, så upplyses i samma statistik på sid. 184, att från Malmö exporterats omkring $3\frac{3}{4}$ million kg, från Helsingborg omkring 3 millioner kg. och från Göteborg omkring $2\frac{1}{4}$ million kg., alltså från Skåne eller södra Sverige $6\frac{3}{4}$ million kg. eller $\frac{2}{3}$ af exporten och från Göteborg $\frac{1}{3}$ af exporten.

Om jag vidare undersöker det *ekonomiska resultatet* af importen och exporten af fläsk, andra slag, under nämnda år, så visar statistiken, att importen var något mera än 6,000,000 kg. med ett värde af kronor 3,851,675, hvilket motsvarar ett genomsnittsvärde af 63 öre per kg., och att exporten var $9\frac{2}{3}$ millioner kg., med ett värde af omkring $7\frac{1}{5}$ million kronor, som motsvarar ett genomsnittsvärde af 74 öre per kg. Således ett högre pris af 11 öre per kg. för det exporterade fläsket, mot hvad vi fått betala för det importerade. Om vi således, i stället för att exportera vårt svenska fläsk, uppfodrat det på norrländingarne, hade ju landet derpå uppenbart gjort en gifven förlust för 6,113,770 kg. importeradt fläsk à 11 öre kg., af bortåt $\frac{3}{4}$ million kronor. Är detta sundt förstånd?

*Angående
tullen å fläsk,
andra slag.*
(Forts.)

Angående
tullen å fläsk,
andra slag.
(Forts.)

När nu skyddsvännerna påyrka, att vi skola sätta en tull på fläsket för att norrländingarne skola vänja sig af med sin besynnerliga smak för det fetare amerikanska fläsket, och i stället äta den smakligare svenska varan, så har det ju blifvit konstateradt på ett sätt, hvaremot endast är möjlig den invändningen, som stöder sig på förnekande af förnuftigt tänkande, att hvarken 20 eller 10 öres tull per ett kg. fläsk förmår de halsstarriga norrländingarne att förändra sin smak. Det är således icke i skyddsafsigt, som denna tull tillkommit. Nej, mine herrar, låtom oss följa förnuftets lagar i våra rådslag och säga: för att uppnå det af skyddsvännerna åstundade resultatet, att lära norrländingarne att äta svenskt fläsk, fordras, såsom också reservanternas erinrat, en betydligt högre tullsats än både 10 och 20 öre per kg.

Då nu norrländingarne hafva en sådan särskild smak, finnes då ingen annan möjlighet, för att åt den svenska produktionen förvärfa den norrländska konsumtionen, än att höja tullen å fläsk, andra slag, oskäligt? Jo, mycket säkert. Vi veta, att amerikanarne för produktionen af sitt fetare fläsk med stor fördel använda majsutfodring. Hvarför hafva ej svinuppfödarna i Sverige stält sig denna viktiga erfarenhet till efterrättelse? Jo, därför att det protektionistiska systemet med en falsk slutledning här fordrar, att detta ypperliga foderämne för svinuppfödandet, omalen majs, skall för den svenske jordbrukaren genom tull fördyras med ej mindre än 3 kronor 70 öre per 100 kg. Är sådant ekonomiskt förnuftigt? Jag endast frågar mina ärade vänner på skyddssidan härom.

En klarsynt anhängare af skyddssystemet och ledamot af Första Kammaren har i dagarne låtit utdela en högst tänkvärd uppsats, som visar huru mycket vi här i landet årligen förlora genom att gå så oförnuftigt till väga som att vid svinutfordringen använda den dyrare hafren i stället för att ersätta den med den billigare majsen. Nu säga mina vänner på skyddssidan, att majs kunna vi icke importera, därför att det icke skulle öfverensstämma med skyddssystemets principer, att den finge införas tullfritt. Men jag hemställer, om det finnes logik i ett sådant resonnement.

Jag vill, såsom jag redan antydt, icke vara med om att på något sätt skjuta en bresch i det protektionistiska systemet, men jag vill att derifrån utrensas allt hvad som är ohållbart. Ty lika visst som tullen på socker skyddar den skånska sockernäringen, och flera andra tullsatser, der de förnuftigt åsatts, verka såsom skyddssystemet dermed afsett, lika visst är det, att en tull på fläsk af den beskaffenhet, som vi hafva erfarenhet om, är vanmäktig och icke verkar annat än såsom en finanstill. Under sådana förhållanden hemställer jag, huruvida det kan vara skäl och om det är rätt att bibehålla denna beskattningsform, då man faktiskt vet, att den drabbar de mindre bemedlade i samhället. Sådant skadar systemet mera än det gagnar.

Mine herrar! Reservanternas hafva uttalat, att de helst skulle önska, att tullen å fläsk, andra slag, helt och hållet borttoges, enär

statsinkomsterna icke hafva behof deraf; men då icke någon motion derom föreligger, skall jag inskränka mig till att yrka bifall till motionen.

Angående tullen å fläsk, andra slag.

(Forts.)

Med herr Collander förenade sig herrar *Arhusiander, Ryding, Emthén, Norberg, Bromée, Crusebjörn* och *Melin*.

Herr Centerwall yttrade: Herr grefve och talman, mine herrar! Det är ganska ledsamt för en nyvald ledamot att få hålla sitt jungfrutal om ett så mycket behandladt, så litet jungfruligt ämne som det amerikanska fläsket. Men det kan ju icke hjälpas, att vi norrländingar måste stiga upp och vittna, som det heter, om vi också veta, att det icke tjenar till mycket. Som sagdt, detta ämne är så mycket behandladt. Jag påminner mig, att för några år sedan uppsändes till Norrland cirkulär från en affärsfirma i Stockholm, hvori det meddelades, att firman lyckats upptäcka, som den uttryckte sig, »en ny outtömlig fläskkälla», jag tror någonstädes i södra Amerika. En sådan fläskkälla fins nog också här i kammaren. Och vi norrländingar måste tyvärr oupphörligt öka på den.

Det har talats af många före mig om förhållandena i den landsända norrländingarne bebo. Vi anse oss, i vissa stycken tillbakasatta af Riksdagen. Vi veta mycket väl, att dessa herrar, som sitta här midt emot mig, hafva alla möjliga omsorger om hela riket. Men man torde mången gång kunna göra sig skyldig till det misstaget att tro, att hvad som är ens eget bästa också är hela rikets bästa. Vi veta ock, att vår regering, som oaktadt olikhet i ekonomiska och andra åsikter, vi tro vara en på det hela god regering, sörjer så godt som möjligt för oss. Men liksom vi haiva tillbakasatta platser deruppe, från hvilka, från vår orts åtminstone, allt låter »harmset och hotande» — och allt måste sägas med styrka, för att det skall höras nere på slätten, så äro också invånarne i Norrland i många fall något styfmoderligt behandlade. Vi sågo en ljusglimt häromdagen, som kom våra sinnen att blifva något mindre frostländiga. Det var, då anslaget till frostminskningsföretag höjdes. Men jag undrar, om vi få tillskrifva detta ett lifligt intresse för Norrlands bygder hos denna kammares flertal. Man har kanske för frågans utgång att tacka dels den omständigheten att Första Kammaren ju då redan medgifvit anslagets höjning, dels ock en högt ärad ledamot på norrbottensbanken, hvilkens sakrika vältalighet och inlägg i debatten måhända afgjorde frågan. Jag tror, mine herrar sydländingar, att ni icke alltid riktigt förstått norrländingarnes behof eller ens hvad man menar med Norrland, när man talar om Norrlands behof. Eller tron I, att desse, som arbeta deruppe, alla äro norrländingar? Nej, det finnes bland dem också skaraborgare, småländingar och vermländingar, som i stort antal komma dit upp som vildgässen om våren och draga dädan som vildgässen om hösten. En del af dem äro sysselsatta i skogarne. Litet hvar af oss norrländingar

Angående
tullen å fläsk,
andra slag.
(Forts.)

vet, huru det går till. Arbetarne, som äro sysselsatta med skogsdriften, hopfoga en enkel timmerkoja, och i den få de söka underhålla värmen, så godt de det kunna, då temperaturen derutanför någon gång kan uppgå till 40 grader. Derför förbruka dessa arbetare med förkärlek kaffe och mycket fett fläsk. Kunde detta produceras i Sverige, om det vore möjligt att uppföda så feta svin hos oss och att skicka deras fläsk upp till Norrland, då vore det ju lika bra, ty då skulle arbetarne äta sådant fläsk lika gerna som det amerikanska, förutsatt att det ej blefve mycket dyrare. Men så länge det icke är möjligt att uppföda så feta svin i Sverige, så länge det finnes majstull, är det nödvändigt för våra arbetare att äta amerikanskt fläsk. Jag vädjar till den ärade norrlandsrepresentant, som sjelf varit arbetare, sjelf legat uppe i skogarne och sjelf känt på, huru det der är, och därför väckt motion om fläsktullens nedsättande. Ni, mine herrar, veten det ej tillräckligt. Jag önskar, att det i Sverige som i andra land finnes fria jernvägsresor för riksdagsmän. Då skulle vi norrländingar inbjuda eder, skaraborgare, småländingar och andra sydlandingar, bjuda eder till oss, och I skullen blifva hederligt undfägnade hos oss, ej med amerikanskt fläsk, ty *vi* äta det ej, och vi skulle försöka visa eder, huru det lefves deruppe, främst huru våra arbetare ha det. Och jag tror, att efter den betan stämningen i kammaren skulle blifva gent emot norrländingarne — jag kan visserligen ej säga en annan, det vågar jag ej smickra mig med, men mera lugn och stilla i fråga om noteringen å fläsk.

När nu det är ett faktum, att vi ej kunna komma med något nytt, då vi ej kunna säga något nytt i saken, då siffrorna redan äro undangjorda i dag, från denna plats nyss förut af herr Collander och från en annan plats i detta hus af en ärad representant på stockholmsbänken som talade i onsdags, behöfver jag icke nu besvåra herrarne med någon vidare utredning i frågan. Och då det är så godt som bevisadt, att denna tull är en konsumtionstull — ja, vi skulle kunna kalla den en lyxtull, ty alla tullar, som ej äro behöfliga, kunna sägas vara lyxtullar — då detta är så godt som bevisadt och dessutom, att statsverket ej behöfver denna tull såsom en finanstull, hvad tjenar det då till, att man med densamma gör dessa millioner arbetare ledsna? Mine herrar, det är kanske ock olämpligt att göra det. Våra norrländske arbetare äro bland de mest laglydige, duglige, kunnige och upplysningssökande medborgare. Men det har börjat ett nytt slags arbete bland dem. Jag vill ej stöta en ärad ledamot på stockholmsbänken. Men jag vill säga, att redan på vår horisont åskan börjat mullra. Det drager omkring bland oss personer, som söka göra arbetarne missnöjda och som begagna sig af misstag, som begås här och på andra ställen. Tror I, mine herrar, att det vore lämpligt, att dessa hyggliga män, som ofta äro kött af edert kött och blod af edert blod, herrar skaraborgare, småländingar och vermländingar, tron I, att det vore nyttigare, om de i stället för hvad de nu tro hyllade socialistiska och socialdemokratiska läror, dessa bedröfliga åsigter, som

i stället för det organiska sätta det mekaniska, i stället för frihet och ljus och trefnad sätta en ny stats odrägliga allmagt? Tron I, mine herrar, att det vore bra, om vi förlorade Norrland på det sättet, och att socialismen i stället vunne det?

*Angående
tullen å fläsk,
andra slag.
(Forts.)*

Nu kan man väl göra åtskilliga invändningar mot hvad jag sagt — jag skall be att till en del få göra dem sjelf. Man säger bland annat, att fläsket uppe hos oss ej stigit i pris efter den sista tullförhöjningen. Nej, det har det icke gjort. Men detta af det skälet, att spekulationen, då tullen sattes upp, var så oerhördt stor, att man samlat på lager i Norrland och öfriga delar af riket tillräckligt mycket fläsk, för att priset å denna vara skulle en längre tid blifva detsamma, som den förut varit. Naturligt är emellertid, att, om tullen fortfar, förhållandet måste småningom ändras. — Ja, säger man också, men det regnar guld öfver Norrland i år; och säkert är, att åtminstone för öfre Norrland näppeligen någonsin och för nedre Norrland knappt sedan år 1876 det varit sådana tider som nu. Nå, skola då arbetarne ej också få godt af detta? Skola arbetarne alltjemt förblifva underkastade, som socialisterna säga, den kopparhårda lönelagen, som bjuder, att en arbetare aldrig skall kunna förtjena mera, än hvad nått och jemnt går åt för hans och hans familjs nödortfiga lefnadsomkostnader? Skola arbetarne aldrig kunna få njuta af glädje och trefnad och litet extra också? Nu vill jag säga, för att ej den ärade representanten på stockholmsbänken, i fall han är här, skall beslå mig med att hafva en oriktig uppfattning, att jag väl vet, att Lasalle med sin »eherner Lohngesetz» icke afsett precis hvad jag omnämnde, utan konkurrensen mellan arbetarne sjelfva. För öfrigt är den ärade kammarledamoten, om jag ej misstar mig, marxist och tycker kanske icke om Lasalle. Men i sak kommer det på ett ut, om »lönelagen» verkar i följd af konkurrens eller i följd af tullar.

Alltnog, jag kan ej se annat, än att I gören väl, om ni tillåten nedsättningen af fläsktullen. Herr vice talmannen, som jag nämner för hederns skull, sade häromdagen: »Varen svenske!»; och det finnes ingenting i synnerhet för den, som något mera sett främmande länder, som är så kärt som att vara svensk. Men det finnes dock något större och högre, och det skulle jag vilja tillropa er alla: varen rättvis!

Herr talman! Jag yrkar bifall till herr Collanders m. fl. reservation.

Herr Bergendahl: Herr grefve och talman, mine herrar! Jag å min sida deremot ber att få yrka bifall till utskottets hemställan, och detta hufvudsakligen på grund af de skäl, som utskottet förebragt i sin motivering. Att ingå i någon vidlyftigare diskussion anser jag för min del icke vara skäligt att besvara kammaren med, synnerligast som denna fråga blifvit så ofta debatterad här i kammaren, och jag sjelf haft anledning flera gånger att yttra mig i densamma, utan ber jag att endast få fästa mig vid ett par punkter i den reservation, som är afgifven af herr Collander m. fl.

Angående
tullen å fläsk,
andra slag.
(Forts.)

Desse reservanter säga bland annat, att »de tullsatser, som sedan år 1888 varit gällande å fläsk, »visat sig fullkomligt vanmäktiga att skydda jordbrukets förmenta intressen och endast verkat såsom en tyngande finanstill på de mindre bemedlades lefnadskostnader.» Häruti ligger ju en motsägelse. Man säger å ena sidan, att jordbruket icke haft någon nytta af denna tull, och å andra sidan, att konsumenterna icke haft någon skada af densamma. Ett sådant resonement förstår jag i sanning icke. De, som föra ett sådant tal, kunde gerna, enligt mitt förmenande, låta denna tullsats vara som den nu är. Ett annat högst märkvärdigt uttalande förekommer i denna reservation, nemligen, att det verkligen skulle kunna produceras inom landet ett sådant fläsk, som norrländingarne skulle kunna bruka. Det säges nemligen i reservationen, att, en tillräcklig tull skulle kunna åstadkomma detta. Det är första gången jag hört, från det hållet, från dem, som ansett sig företrädesvis föra talan för Norrlands arbetare, att inom landet kan produceras ett fläsk, som kan ätas i Norrland.

Men jag anhåller också att få fästa mig något vid den reservation, som är afgifven af en annan ledamot af bevillningsutskottet, herr Fredholm. Han säger, att han på uppgifna skäl, som han framhållit i utskottet, hoppats att man skulle hafva velat fasthålla vid status quo i tullfrågan, hvad nu vidkomme läder-, tackjerns- och fläsktullarne. Jag hemställer till herr Fredholm, huruvida det verkligen kan vara möjligt att bibehålla status quo på det ekonomiska området i vår rastlösa tid, då förhållandena undergå oupphörliga vexlingar; huru skall det kunna vara möjligt att bibehålla samma ståndpunkt i ekonomiska frågor? Jag ber honom kasta en blick omkring i världen; se på Amerika, som hvarje år ändrar sin tulltaxa och som, om jag rätt uppfattat situationen, kommer inom någon månad att vidtaga genomgående förändringar i densamma. Se på Frankrike, der man nyligen beslutit förhöjning af sockerpremierna; se på Tyskland, der tulltaxan äfvenledes allt som oftast förändras! Och se vi på förhållandena hos oss sjelfva, så hafva vi ju liggande på bevillningsutskottets bord en mängd motioner, som afse dels införande af nya tullsatser, dels borttagande eller sänkande af andra. Huru kan det därför vara möjligt att tala om status quo i tullfrågor? Det är ju en teori, som ej kan tillämpas i praktiken. Men om den ärade representanten alltjemt fasthåller vid detta status quo, hvarför har han ej ställt sig på denna ståndpunkt vid föregående riksdagar och således då verkat för bibehållande af tullsatserna å tackjern, fläsk m. m.? Slutligen ber jag att med anledning af hvad den näst föregående talaren, representanten från Söderhamn, yttrade, få säga några ord. Han påpekade, att Norrland har varit mycket laglydigt och nog fortfarande i allmänhet är så, men att det dock börjar mullra der uppe i bygderna. Jag kan dock icke föreställa mig, att den åska, som enligt hans påstående der börjat höras, kan bero på något missnöje öfver den nu ifrågasatta fläsktullens bibehållande. Ty jag kan icke tänka mig, att Norrland och de norrländske arbetarne med arbetsförtjenster

vida öfverstigande dem i de sydligare delarne af landet, skulle vilja missunna på något sätt jordbrukarne i Sveriges sydligare delar, att de blifva i tillfälle att skaffa sig förtjenst på en näring, som af dem idkas, men Norrland icke har. Så nämnde han, att Norrland var så rysligt tillbakasatt af Riksdagen. Jag tror att bästa svaret på denna beskyllning var det mummel häremot, som hördes här i kammaren från så väl icke norrländingars som norrländingars sida. Man bör verkligen icke kasta ut en sådan beskyllning mot det sydligare Sverige, då man vet i huru hög grad representationen tillmötesgått norrländingarnes önskingar i många afseenden. Jag vill nu icke upprepa, i hvilka detta varit fallet, ty det känner hvar och en af herrarne sjelf, han må vara norrländing eller icke.

Angående tullen å fläsk, andra slag.
(Forts.)

För närvarande vill jag icke vidare yttra mig uti frågan, utan vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Waldenström: Herr talman, mine herrar! Det kan icke falla mig in att tänka, det jag med mitt anförande i denna fråga skulle kunna inverka på kammarens beslut. Men när utskottet säger, att det påståendet är origtigt, att man icke skulle i Sverige kunna producera fläsk af samma fetthalt, som det amerikanska innehåller, så tror jag att det tar miste. Jag har hit upp till kammaren tagit med mig ett kemiskt handlexikon, utgifvet af professor Cleve i Upsala. Han skrifer under artikeln kött, att benfritt fläsk af svenska svinkreatur har en fetthalt af $37\frac{1}{13}$ procent, men att fläsk af amerikanska svin har en fetthalt af 76 procent. Således är fetthalten hos det amerikanska fläsket mer än dubbelt så stor som hos det svenska. Vattenhalten hos det svenska fläsket är 47 à 48 procent, under det att det amerikanska fläsket icke håller mer än $13\frac{1}{2}$ procent. Alltså är vattenhalten icke stort mer än $\frac{1}{4}$ hos det amerikanska fläsket i jämförelse med vattenhalten hos det svenska. Det torde deraf vara uppenbart, att det påståendet är alldeles riktigt, att det amerikanska fläsket är en helt annan vara än det svenska.

Huruvida det kan gå an att producera svenskt fläsk med samma fetthalt som det amerikanska, är naturligtvis en sak, som jag icke kan afgöra, men jag tror, på grund af hvad jag dels här, dels annorstädes hört, att det icke går för sig, med mindre än att man här såsom i Amerika fodrar svinen med majs. Detta åter låter sig icke göra till följd af den tull, hvarmed majsen är belagd vid införsel till vårt land.

Det är uppenbart, att det protektionistiska systemet i denna punkt kommit in i en återvändsgränd, och huru man skall komma ut ur den, det öfverlemnar jag åt herrarne sjelfva att afgöra. För resten vill jag här meddela en upplysning, som jag sjelf erhöll under min resa i den amerikanska vestern, då det intresserade mig att taga reda på dessa förhållanden liksom på många andra. Jag fick nemligen dervid veta, att fetthalten hos det amerikanska fläsket beror icke bara derpå, att svinen födas med majs, utan äfven derpå att de jemte majsen erhålla ett annat födoämne, som visserligen icke är mycket aptiligt,

Angående
tullen å fläsk,
andra slag.
(Forts.)

men dock åstadkommer en stor effekt, nemligen det födoämne, som förut passerat genom nötkreaturens magar. Derför hafva de amerikanska hordergarne ordnat det så, att i regeln ett visst antal svin kommer på ett visst antal oxar vid betena der ute på de stora prärierna.

Jag för min del kan icke annat än på det lifligaste intressera mig för de yrkanden, som motionerna innehålla, men skall sjelf icke göra något yrkande, emedan jag anser det lönlöst. Jag har blott velat nämna detta.

Herr friherre Bonde: Herr talman, mine herrar! Jag har begärt ordet i anledning af herr Bergendahls anförande, deri han bland annat vände sig mot en reservant inom bevillningsutskottet, som ansett att man borde hålla på status quo i tullfrågan. Herr Bergendahl förklarade, att status quo i tullfrågan vore omöjligt, ty tullarne måste vara i en beständig rörelse och omvexling, och naturligtvis är detta ifrån hans synpunkt liktydigt med en beständig stegring. Denna sanning kom helt visst ifrån hjertat, och angenämt är det onekligen att då och då få höra uttalas ett ord, som kommer ifrån hjertats djup.

Vi veta alla, huruledes under den valstrid, som föregick sista riksdagsmannavalet, man allmänt höll på status quo, och att det just ifrån tullvännernas läger förklarades, att något annat alldeles icke äsyftades, samt att någon stegring af tullen af ett eller annat slag aldrig skulle komma i fråga. Derpå gingo ock åtskilliga frihandlare in och böjde sig för nödvändigheten, ty äfven vi skulle nöja oss med status quo för att på det sättet söka få lugn, ehuru visserligen mången betvivlade upprigtigheten af dessa försäkringar.

Herr Bergendahl har nu förklarat — och jag hoppas, att han gjorde det endast för egen räkning, men icke för det parti han tillhör — att man icke alls tänkt sig något status quo, utan alljemt hoppades på ett ständigt framåtskridande, det vill säga i afseende på tullarne.

Detta var nu den egentliga anledningen, hvarför jag begärde ordet.

Men jag har gjort det äfven därför, att denna fråga oftast här i kammaren gjorts till en rent norrländsk fråga, då det i allmänhet varit endast norrländingar, som motsatt sig denna fläsktull, under det representanterna från mellersta och södra Sverige merendels hållit sig tillbaka. Då jag är representant från mellersta Sverige, anser jag mig såsom sådan böra här uttala min åsigt, så mycket hellre som jag äfven är jordbrukare och kanske icke så obetydlig sådan, samt dessutom fläskproducent. Måhända producerar jag mera fläsk än någon här i kammaren; — jag vågar icke säga det bestämdt men jag tror det nästan.

Under sådana förhållanden bör jag vara i stånd att se saken äfven ifrån den andra sidan, och kan anses vara opartisk, så till vida, att jag icke tänker blott på Norrlands fördelar, utan äfven förmår bedöma denna tulls betydelse för fläskproducenterna. Hafva vi då verkligen så stor vinning af densamma, att vi därför böra uppoffra andra intressen? Jag vågar protestera deremot. Jag anser nemligen, att denna fläsktull är af så ringa betydelse för fläskproducenterna och att den inverkar

så litet på höjningen af fläskpriset, att vi, som producera fläsk, icke på några vilkor böra ifrå derför.

Ja, säger man kanske, hvad betyda dessa ord ifrån honom, som är så vansinnig, att han, oaktadt stor jordbrukare, ändock är frihandlare, att han, oaktadt han producerar spanmål i stor mängd, alltid motsatt sig spannmålstullarne och fortfarande kommer att motsätta sig höjning af dem. Jag medger, att detta fenomen kan synas oförklarligt för mången här i kammaren, men jag tror, att jag har goda skäl för denna min åsigt och detta mitt handlingssätt, hvilka icke endast äro förestafvade af rent menliga känslor för rättvisa och billighet, utan äfven af klokhetskäl och tanke på egen fördel. Jag har nemligen alltid ansett, att dessa allt mer stegrade tullar i sjelfva verket ingalunda lända till jordbrukets sanna fördel, låt också vara att jag för närvarande är med om deras bibehållande, enär de äro svåra att rubba och rubbningar dessutom äro farliga, ty trots hvad herr Bergendahl sade, är status quo i tullfrågan ofta en nödvändighet, enär hvarje rubbning deraf kan medföra stora förluster på många håll. Men jag tror, att framtiden kommer att utvisa, att det svenska jordbruket icke kan vinna de stora fördelar af tullarne, som skyddsvännerna förespeglat.

Jag anser därför, mine herrar, att Andra Kammaren, då den förut motsatt sig fläsktullen i allmänhet, dervid handlat mycket klokt, och jag hoppas, att Andra Kammaren äfven nu, ehuru väl den förändrat färg i mångt och mycket, och särskildt i afseende å tullarne, dock skall fasthålla vid sina gamla traditioner dervidlag och nu medgifva den äskade ned-sättningen. Jag vill icke, som herr Collander gjorde, vädja till skyddsvännernas omtanke om systemet, medelst någon antydning att detta kunde skadas genom fläsktullens bibehållande vid oförändradt belopp, ty i sådant fall skulle ju vi frihandlare vara tvungna att rösta mot förslaget, men jag tillåter mig deremot påminna om de ord en ärad skyddsvän en gång här fälde: »Jag är icke bara protektionist, utan äfven människa». Dessa ord tror jag litet hvar här i kammaren bör lägga på hjertat.

Utaf de skäl, jag nu sökt framhålla, ber jag, herr greve och talman, att få yrka bifall till den af herr Collander m. fl. afgifna reservationen.

Herrar *Eriksson* i Bäck och *Sjövall* instämde häruti.

Herr Husberg: Herr talman, mine herrar! Jag har begärt ordet, icke för att göra något inlägg i sak, ty de skäl, som tala för den mening i denna fråga, som jag delar, hafva blifvit och blifva tvifvelsutan alldeles tillräckligt framförda af andra, utan med anledning af ett yttrande, som fäldes nyss af en ärad representant på en af norrlandsbänkarne. Herr Centerwall måtte icke hafva följt med de senaste årens riksdagshistoria, ty hade han det gjort, tycker jag att han skulle hafva funnit, att denna historia utvisar ett alltjemt stegradt uppskattande af Norrlands resurser och rika tillgångar samt hand i hand dermed en ökad villighet ifrån hela det öfriga Sverige att bispringa, hjälpa och utveckla hvad möjligt är. Detta erkännande tror

*Angående
tullen å fläsk,
andra slag.*

(Forts.)

Angående tullen å fläsk, andra slag. jag vi norrländingar få tacksamt afgifva, under förklarande, att vi — jag tror jag kan göra det å samtliga norrländingars vägnar — *icke* kunna göra oss solidariska med herr Centerwall i de uttalanden, han här hade.

(Forts.)

I detta yttrande instämde herrar *Wiklund, Boström, Dahlstedt, Näslund* och *Arhusiander*.

Öfverläggningen var härmed slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till herr Collanders m. fl. reservation i hvad den afsåg nedsättning af ifrågavarande tullsats till 10 öre för kilogram. Herr talmannen förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i andra punkten af förevarande utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren beslutit att tullen å fläsk, andra slag, skall nedsättas från sitt nuvarande belopp, 20 öre, till 10 öre för kilogram.

Omröstningen visade 96 ja men 111 nej; och hade alltså kammarens beslut utfallit i enlighet med nej-propositionens innehåll.

I *punkten 3* hemställde utskottet:

att, vid bifall till hvad utskottet under punkterna 1:o) och 2:o) hemställt, herr Dahlbergs yrkande angående tiden för tillämpningen af den utaf honom föreslagna tullsatsen måtte anses hafva förfallit.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Collander: Då genom utgången af den nyss hållna voteringen kammaren beslutit att nedsätta den förra året satta tullen å fläsk, ber jag att få yrka, att, med afslag å utskottets hemställan i tredje punkten af betänkandet, det å sid. 7 under 2:o) stående förslaget af reservanterna i stället måtte bifallas. Det lyder så:

»att, under förutsättning af bifall till hvad vi under punkten 1:o) hemställt, Riksdagen ville för sin del besluta, att tullnedsättningen må tillämpas, så snart sådant i grundlagsenlig ordning kan ega rum».

Då det är en nedsättning af tullen, icke en förhöjning, har man ansett, att Riksdagen och regeringen böra vara ense om beslut i ämnet.

Angående tullen å fläsk, andra slag.

(Forts.)

Med bifall till denna herr Collanders hemställan och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, afslog kammaren utskottets hemställan och biföll mom. 2:o) af herr Collanders m. fl. ofvan omnämnda reservation.

Punkten 4.

Angående tull å potatis.

Med tillstyrkande af en inom Andra Kammaren af herr *J. Nilsson* i Sorröd väckt motion, n:o 114, uti hvilken sju andra af kammarens ledamöter instämt, hemställde utskottet i denna punkt, att potatis, äfven krossad eller rifven, måtte åsättas en tull af 50 öre för 100 kilogram.

Särskilda reservationer emot denna utskottets hemställan hade anmälts:

dels af herrar friherre von Schwerin och Göransson;

dels ock af herrar Collander, Jansson i Krakerud, Lundström, Olsson i Sölnäs, Elis Nilson och Persson i Rinkaby, hvilka sistnämnde yrkat, att gällande tullfrihet för artikeln potatis, äfven krossad eller rifven, måtte bibehållas;

slutligen hade herr *Fredholm* låtit å betänkandet anteckna, att han icke deltagit i utskottets ifrågavarande beslut.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Nilson från Lidköping: Det är eget att se, i huru hög grad åsigterna i fråga om åsättande af tull å potatis inom bevillningsutskottet kastat om sedan förlidet år. Då afstyrkte utskottet nästan enhälligt åsättandet af dylik tull; endast två reservanter, båda från Första Kammaren, uttalade sig då i motsatt riktning. Nu deremot tyckas *alla* utskottsledamöter från nämnda kammare äfvensom två från den Andra hafva ansett en dylik tull behöflig. Hvilka skälen till denna omkastning än må hafva varit, lärer det åtminstone icke kunna skyllas på några för jordbrukaren under tiden inträffade, försämrade konjunkture; ty såväl skördeförhållandena i allmänhet som prisen på landmannaprodukter hafva stält sig vida gynsammare under det senaste året än det närmast föregående.

Under förra årets valkampanj för utseende af ledamöter i Riksdagens Andra Kammare omfattades — och uttalades äfven mer eller mindre öppet — den åsigten, att tullstriderna under den närmaste treårsperioden borde få hvilas, och detta särskildt och framför allt med afseende å lifsmedelstullarne. Bibehållandet af status quo i tullfrågorna var alltså den temligen allmänt angifna lösen. Också har vid inno-

Angående
tull å potatis.
(Forts.)

varande riksdag, utom i fråga om artikeln majs, intet försök gjorts vare sig till höjning eller sänkning i de egentliga spannmålstullarne. Hvarför har man då icke äfven kunnat lemna potatisen i fred? En hvar vet, att för statskassan spelar tullinkomsten af denna vara icke alls någon rol, äfvensom att denna tull icke förmår inverka på varans pris inom landet under vanliga förhållanden, men att den deremot, i händelse af ett missväxtår, kan i icke oväsentlig grad höja priset på detta för den fattigare befolkningen högst oundgängliga födoämne.

Denna tullfråga är nu visserligen icke att räkna bland de synnerligen stora och viktiga; det må medgifvas. För den fattigare befolkningen har den icke annat än under vissa undantagsår, såsom sagdt är, någon synnerlig betydelse; och af tullifranne sjelfva torde den icke heller betraktas såsom någon hörnsten för den af det nya systemet uppförda stora tullbyggnaden. Under sådana förhållanden synes det ock, som om man mycket lätt borde kunna enas om att helt och hållet nu och framdeles aflägsna denna fråga från dagordningen.

Genom kammarens nyligen fattade beslut har visserligen en ned-sättning af tullen å fläsk gått igenom i Andra Kammaren, men vi känna också allt för väl, att tullen i allt fall kommer att vid de gemensamma voteringarne blifva oförändrad.

Jag hemställer därför till denna kammare, och särskildt till dess tullvänner, att till gengäld låta äfven potatisen såsom förut vara befriad från tull.

Under förhoppning, att så skall ske, ber jag, herr talman, att få yrka afslag å utskottets betänkande i den nu föredragna punkten.

Herr Andersson från Malmö: Herr grefve och talman, mine herrar! Hade det endast gällt att sätta en tull å den tidiga utländska potatis, som under våren importeras till vårt land och som hufvudsakligen konsumeras vid rike mans oord samt kostar ett par, tre kronor per liter, hade det ej varit så mycket att säga om denna tull, ty $\frac{1}{2}$ öre ungefär på litern kan der icke spela någon roll för vare sig säljaren eller köparen. Men då det här äfven gäller att beskatta en så viktig nödvändighetsvara, ett så viktigt födoämne — jag vågar nära nog säga, lika viktigt som brödet för den fattigare befolkningen — och det just vid sådana tillfällen, då nära nog brist råder på den varan inom landet — då kan jag ej uraktlåta att mot ett sådant förslag nedlägga min protest.

Det är, som herrarne väl veta, hufvudsakligast på vårarne, som import af utländsk potatis eger rum, vanligen i april och maj månader, då det som oftast inträffar, att de svenska lagren äro upprymda. Till det samhälle, jag sjelf tillhör, importeras icke så synnerligen mycket utländsk potatis; men det har dock en eller annan gång inträffat, att en utländsk skuta kommit in med dylik vara till Malmö hamn. Det har, som sagdt, varit vid sådana tillfällen, då någon svensk potatis knappast stått att erhålla inom samhället.

Jag har sjelf för en del år till baka nödgats betala 7 kronor 50 öre

för 5 kubikfot utländsk potatis, och, mine herrar, det vill ungefär säga detsamma som 10 kronor för en gammal tunna gammal potatis. Jag vill nu hemställa till herrarne, om det kan vara rättvist att just vid sådana exceptionella fall, då de svenske producenterna ej ha något att sälja, utan man nödgas taga varan utifrån, sätta tull å en vara, sådan som denna, så viktig synnerligast för den fattigare befolkningen, och sålunda ytterligare fördyra densamma genom en skatt — låt vara att den är obetydlig.

*Angående
tull å potatis.
(Forts.)*

Hvilken fördel den svenske jordbrukaren skulle kunna ha genom att man lägger en tull af 50 öre på utländsk potatis, har jag liksom den föregående talaren, svårt att fatta. Såsom vi se af utskottets betänkande, utgör importen till vårt land af utländsk potatis blott en försvinnande bråkdel — jag tror det är $\frac{1}{328}$ — af produktionen inom landet, och i denna import ingår naturligtvis äfven sådan tidig vårpotatis, som odlas i södra Tyskland och som under alla förhållanden likväl kommer hit, och detta tidigare än den svenska vårpotatisen kommit i marknaden. Jag har, som sagdt, mycket svårt att inse, på hvad sätt eller i hvad mån tullen skulle kunna gagna det svenska jordbruket, men förslaget har väl kommit till, därför att man, såsom motionären säger, vill fylla en lucka i tullsystemet.

Här vore lika mycket att säga om denna tull på potatis som om tullen på spanmål, men jag vill ej upptaga tiden dermed, då jag föreställer mig, att det är flere talare efter mig, som skola yttra sig i denna fråga. Men jag har velat säga detta hufvudsakligen för att få till protokollet uttala en protest mot den föreslagna tullsatsen, som jag finner vara till intet gagn för den svenska potatisproduktionen, men till skada för de svenska potatiskonsumenterna.

Innan jag lemnar ordet, skall jag be att få påpeka en missuppfattning, som den ärade motionären gjort sig skyldig till. På sid. 3 i utskottets betänkande gör utskottet ett citat af motionen, som jag ber att få läsa upp. I första stycket står nemligen: »Härtill kommer ytterligare, att vår inhemska potatis icke ens kan afyttras till städerna så fördelaktigt som den importerade, derigenom att landtmännen inom vårt land hafva att afyttra denna vara till återförsäljare inom städerna, hvilka härför i sin ordning blifva beskattade, då deremot den importerade kan utan extra kostnad försäljas såväl i minut som parti från i svensk hamn liggande skuta eller fartyg».

Detta, mine herrar, är en fullkomlig missuppfattning af motionären. Ty det är ju helt naturligt, att, då en utländsk skutskeppare kommer till en svensk hamn för att försälja sin vara, de afgifter, som han har att erlägga för denna försäljning, äro bra mycket större, än om en återförsäljare åtager sig att på torget i en stad sälja ett af honom inköpt parti potatis. Kostnaden för den förre blir naturligtvis mycket större. Den utländska skutskepparen, som jag föreställer mig äfven är återförsäljare, ty det är väl ganska få sådana personer, som idka sjöfart och jordbruk på en gång, får ju köpa potatisen af andra, lasta in den på sitt fartyg, segla med den till främmande land, der ligga 8

Angående
tull å potatis.
(Forts.)

å 14 dagar i hamn och för hvarje dag betala liggedagspenningar, hamn-
umgälder och afgifter till den stad eller kommun, der han idkar denna
försäljning. Man skall äfven tänka på, att han skall förränta det
kapital, som är nedlagdt i skutan, men när han ej kan använda denna
i seglation, får han inga inkomster till räntor och underhåll.

För en person åter, som står på torget och utminuterar sin potatis,
behöfver proceduren ej vara så kostsam som för den utländske skut-
skepparen, ty han kan lasta en dragkärra eller en liten vagn med några
säckar och sedan sälja dessa på torget litervis eller hektolitervis, och
de afgifter, som han erlägger härför, äro naturligtvis mycket mindre
än hvad en utländing har att erlägga, som kommer till främmande
hamn för att sälja.

Jag har velat säga detta därför, att det eljest hade kunnat hända,
att någon ledamot af kammaren skulle kunna finna detta — nemligen
att, såsom motionären sagt, utländingen favoriseras framför den in-
ländske — vara ett skäl för att yrka bifall till den nu väckta motionen.

Till slut, herr talman, anhåller jag att få yrka afslag på så väl
motionen som utskottets betänkande.

Herr Sjövall: Herr talman, mine herrar! Då potatis jemte
bröd är ett af de obemedlades och mindre bemedlades förnämsta födo-
ämnen; då tullen å potatis har, snart sagdt, ingen betydelse för den
svenska potatisodlingen, enär importen af denna vara utgör blott $\frac{1}{328}$
af den inhemska produktionen; och då denna tull, på sina håll känne-
tecknad med titeln okynnestull, alltså skulle vara till, mindre för
nyttans skull än för att fylla en felande länk i det nu herskande
systemet, kan jag för min del af dessa rent teoretiska skäl, som blifvit
anförda för densamma, icke vara med om att pålägga fattigman en
sådan ny konsumtionsskatt. Visserligen har satts i utsigt, att denna
skatt skulle drabba allenast de välmående klasserna i samhället, men
det har äfven inom utskottet blifvit uppvisadt, att vid ett eventuelt
missväxtår förhållandena bli sådana, att denna tull kommer att drabba
den fattiga klassen.

Man har vidare sagt, att tullen vore så ringa, att den ej skulle
i nämnvärd mån fördyra varan. Men jag är i detta stycke mycket
rädd och jag vet, att det gamla ordspråket: »aptiten kommer under
det man äter» nog kommer att besannas. Ty har man blott lyckats
genomdrifva denna tullsats på denna vara, så dröjer det icke länge,
förr än man kommer att öka den, så att den blir ganska betungande
för de klasser, som vi vilja skydda för densamma.

Jag har velat göra detta uttalande för att frikänna mig från
hvarje beskyllning för någon som helst anslutning till hvad utskottet
här tillstyrkt; och jag ber att få yrka afslag å utskottets hemställen
samt bifall till reservanternas yrkande.

Herr *Hammarström* förklarade sig instämma med herr Sjövall.

Herr Bergendahl: Herr grefve och talman! Jag ber att få till utskottets hemställan i förevarande punkt yrka bifall.

*Angående
tull å potatis.*
(Forts.)

Min kamrat på skaraborgsbänken yrkade bifall till reservationen; det förefaller mig ej litet egendomligt att han icke intog denna status quo-ståndpunkt år 1892, då den nu ifrågasatta tullen på potatis blef af Riksdagen borttagen. Det är visserligen sant, att ställningen då var sådan, att spanmålsprisen voro i hög grad stegrade genom det ryska exportförbudet hösten förut, och att då spanmålstullarna sänktes det ansågs af några lämpligt att äfven öfriga lifsmedelstullar skulle sänkas. Men sedan nu den vid 1892 års riksdag sänkta spanmåls-tullen icke allenast blifvit återförd till sitt förra belopp, utan äfven höjd deröfver, så tycker jag, att rättvisan kräfver, att potatisen återfår sitt förra tullskydd.

Herr Andersson från Malmö talade om, att han icke kunde förstå hvad denna potatistull skulle hafva för betydelse. Härpå vill jag svara honom, att motioner om denna tulls återinförande hafva förekommit vid riksdagen hvarje år från 1894, och deruti ligger väl ett bevis för behofvet af denna tulls återinförande.

Den ärade representanten på malmöbänken sade äfven, att om det blott gälde den tidigare potatisen, så skulle han icke hafva någon-ting emot denna tull. År 1888 motionerades om att under vissa tider af året, nemligen mellan den 1 mars och den 30 september, skulle potatis åsättas en tull af en krona 50 öre, men Riksdagen gick icke in på detta, utan beslöt en tull af 50 öre för hela året.

En talare på skånebänken, herr Sjövall, har betecknat denna tull såsom en okynnestull. Jag vill derpå svara honom, att om den ärade talaren tager reda på hvilka de 24 motionärer från 10 af Sveriges län äro, som sedan år 1894 motionerat om denna tull, min öfvertygelse är, att han skall ändra sin åsigt härutinnan, då han säkerligen skall finna, att dessa aktade, hedervärda och allvarliga representanter ej kunna eller vilja vara med om något okynne. Här har vidare talats om, att denna tull skulle ha så ringa betydelse därför, att införseln af potatis är så liten i förhållande till landets produktion. Ja, det är nog sant, att under det senaste året till och med halfva december icke importerades mer än circa 30,000 tunnor. Men om man beräknar priset till 4 kronor tunnan, så uppgår värdet af denna införsel till 120,000 kronor. Detta kan väl anses såsom en jämförelsevis liten summa, men dock så beaktansvärd, så anse åtminstone vi protektionister, att det varit önskvärdt om den kommit landets producer till godo i stället för utlandets.

Sedan reservanterna vidare i sin reservation talat om att större delen af den potatis, som importeras, skulle vara den s. k. tidigare potatisen, så säga de att återstoden till stor del skulle bestå i utsädespotatis. Ja, det är ju möjligt. — De hafva dock icke framlagt några statistiska uppgifter derom; men om så också skulle vara, så bevisar detta endast, att vi inom landet icke lagt oss vinn om att producera utsädespotatis i den mängd som behöfves, och vill jag med

Angående
tull å potatis.
(Forts.)

anledning häraf omtala, att för tio år sedan fans i Skåne en potatisodlare, som förde i handeln cirka 200 sorter potatis för olika ändamål. Och hvarför skulle Sverige kunna åstadkomma utsädespotatis i tillräcklig mängd, ett land, som har så stora potatisodlingar? Jag vill därför bestämt protestera emot att man af denna orsak skall kunna förorda tullfrihet på potatis.

Vidare säga reservanterna, att priset skulle höjas i hög grad, om det blefve missväxt. Ja, men så blir förhållandet med allt annat, om det blir missväxt. Blir det missväxt på spanmål, så höjes antagligen priset på spanmål, det kan icke hjälpas, dock tror jag icke att vi i vårt land, med dess stora utsträckning, behöfva befara, att det skall blifva missväxt på potatis i alla delar af landet; den ena landsändan får hjälpa den andra. Häremot invänder man visserligen, att frakterna äro så höga, att man icke kan föra potatisen från den ena delen af landet till den andra. Detta är mycket sant; och jag har därför för ett par riksdagar sedan i väckt motion om nedsättning af jernvägsfrakterna särskildt påpekat olämpligheten af den oändligt höga fraktsatsen å denna vara. Men skulle missväxt uppkomma, så kan ju regeringen på administrativ väg ställa om, att fraktsatserna blefve nedsatta, så att förhållandena i detta afseende utjmnades inom de olika landsdelarne.

Vidare säga reservanterna, att antagandet af den föreslagna tullen skulle uppväcka ett allmänt och berättigadt missnöje i landet. Jag kan icke tro det. Så sade man också för några år sedan om fläsktullen, och jag erinrar mig särskildt att för ett par år sedan en representant här i kammaren framhöll, hvilken motvilja denna tull skulle väcka. Jag tror icke, att det är så farligt med den saken, som herrarne påstå.

Ur hvilken synpunkt jag än ser denna sak, så kan jag icke finna annat, än att motionärerna hafva rätt, då de försöka att återkomma till den tullsats, som var före nedsättningen år 1892.

Med herr Bergendahl förenade sig herr *Erickson* i Bjersby.

Herr Olsson i Åsak: Herr grefve och talman, mine herrar! Äfven jag skall be att med några ord få uttala min mening med anledning af den nu föredragna punkten.

Ett af de skäl som anförts till stöd för den nu af utskottets majoritet föreslagna potatistullen, är det, att det anses orättvist och såsom en lucka i vårt nuvarande tullsystem, att icke den jordegare eller arrendator, som eger eller brukar den sämre jorden, lika väl som egare eller brukare af den bättre jorden erhåller nödigt skydd för sin näring. Nå ja, om nu en potatistull af 50 öre per 100 kilogram lyckas fylla den af utskottet förmenta luckan, så vore, så vidt jag kan förstå, en sådan tullsats precis lika rättvis — och lika orättvis också för resten — som tullen på spanmål. Men nu hafva vissa reservanter från denna kammare tydligen ådagalagt, att så icke

kommer att blifva händelsen. Ty då, enligt deras uppgifter i reservationen, potatisinförseln, öfver hufvud taget, blott utgör $\frac{1}{328}$ af landets hela potatisproduktion — något som äfven utskottets majoritet sjelf erkänner — så borde motionärerna sjelfva och deras ärade meningsfränder kunna inse, att den obetydliga importen icke mågtar i någon nämnvärd mån inverka på priset på den inhemska varan. Då sålunda detta skäl, som naturligtvis både af motionärerna och af utskottet måste betraktas såsom hufvudmotiv, är af liten, för att icke säga ingen betydelse, så förefaller det mig, som om motionärernas framställning och det derpå grundade utskottsbetänkandet skulle vara en smula löjligt, och detta så mycket mera, som utskottet sjelft erkänner riktigheten af reservanternas påstående, att potatisimporten är alldeles för ringa, för att denna tull skulle kunna någon vidare kraftig skyddsverkan åstadkomma.

Men nu har äfven denna fråga en ganska allvarsam sida, hvilken jag minst af allt kan lemna obeaktad. Såsom herrarne veta, går större delen af den importerade potatisen till Norrland, der de egna tillgångarne icke alls räcka till att fylla behovet. Befolkningen i de norrländska städerna och den lösa arbetarebefolkningen i Norrland öfver hufvud taget skulle således för ett alldeles nödvändigt lifsmedel, som den knappt kan från något håll erhålla till fullo, få betala en stor del af den föreslagna tullen, och detta oaktadt de jordbrukare det här är fråga om att skydda icke skulle få någon motsvarande fördel deraf. Ty jag kan försäkra herrarne, att den potatis, som jordbrukarne i Norrland få öfver att sälja, går åt som smör i marknaden, och det är alldeles visst, att den i mycket ringa grad kan täfja med den potatis, som införes. Härtill kommer, att potatis-skörden i Norrland ofta nog antingen helt och hållet eller också delvis blir förstörd af frost eller andra ogynsamma klimatiska förhållanden, hvartill icke så sällan kommer, att potatisen, sedan den upptagits, angripes af röta, och detta i så betänkelig grad, att man ofta nog måste frakta ut hela förråd ur källarne såsom alldeles odugliga. Följden af allt detta blir, att jordbrukarne sjelfva få köpa potatis dels till husbehof, dels till utsäde. I den trakt, hvarifrån jag är, var detta händelsen förra året och är det ännu mera i år. Flere af jordbrukarne i min valkrets hafva icke potatis till våren, utan måste köpa den från ett eller annat håll. Men då frågar jag: kan det under sådana förhållanden anses rimligt och rättvist att åsätta tull på potatis? Jag tror icke det; någon reson bör man väl dock hafva.

Herr talman! Jag skall icke upptaga tiden längre, utan inskränker mig till att yrka afslag å bevillningsutskottets betänkande i den föredragna punkten.

Herr Collander: Herr talman, mine herrar! Äfven denna fråga är en gammal gengångare, som man kanske helst skulle göra

*Angående
tull å potatis.*
(Forts.)

Angående tull å potatis. hastigt slut på, och jag skall icke heller uppehålla mig länge vid densamma.

(Forts.)

Jag tror, att sjelfva åsättandet af tullen icke har så mycken betydelse, så länge vi hafva goda år; ty äfven om vi för potatisen få betala 50 öre i tull, så betyder det ju icke så mycket. Men det är väl gifvet, att man icke får riskera att i missväxtår lägga denna tyngd på de klasser, som hafva svårast att betala sina lifsförnödenheter.

Men nu tillkommer dessutom ett nytt förhållande, som gör, att saken ställer sig på ett annat sätt än förra gången. Vi böra erinra oss, att den 13 juli detta år upphör mellanrikslagen mellan Sverige och Norge. Således skulle denna tull komma att utefter hela denna landgräns verka besvärande och betungande, då man behöfver utbyta den ifrågavarande varan.

Det är likaså, synes mig, alldeles tydligt, att denna tull omöjligen kan, om man resonerar allvarligt och förnuftigt, stödja systemet, såsom man framhåller från vissa håll, der man har en nästan religiös tro på tullsatser, såsom den ärade representanten på skaraborgsbänken. Men resonerar man förnuftigt, så finner man nog, att den icke kan stödja systemet, och det är också glädjande att höra flere skyddsvänner uttala, att denna tull i sjelfva verket mera skadar systemet.

En ärad vän på södermanlandsbänken frågade emellertid nyss: hvarför skola vi, som icke tillhöra skyddsvännerna, taga bort en sak, som kan skada systemet? Jo, det böra vi göra, ty jag är så öfvertygad om frihandelssystemets seger i en framtid, när protektionisterna hunnit löpa linan ut, att jag icke tror, att vi behöfva några sådana hjälptrupper som orimliga tullar.

Här har framhållits, att det icke blott är en lucka i systemet, som skall fyllas, utan att det äfven förefinnas andra högst besynnerliga förhållanden. Man talar således om att Kristianstads län och vissa delar af Småland hafva behof af skydd för sin potatisodling, därför att jorden der icke är så lämplig för ädlare sädesslag, och man vill därför förhindra bränvinsbränning af andra dertill lämpliga ämnen, såsom majs och melass. Nu är det fråga om att anlägga ett hvitbetsbränneri i Skåne, och jag är säker på att mina ärade vänner på smålandsbänken skola säga: icke skola skåningarne få bränna bränvin af hvitbetor, ty hvar skola vi då göra af vår potatis. Men, mine herrar, om vi resonera på det sättet, så komma vi in i en återvändsgränd, ur hvilken vi ej kunna komma ut. Då finge vi uppresa tullmurar mellan socken och socken för att icke säga mellan hemman och hemman. Ur denna synpunkt önskar jag, att mina vänner skyddsvännerna må komma öfverens med oss om att vi icke böra gå med på åtminstone sådana här tullar. Tagen skydd, då det är förnuftigt, men icke då det är oförnuftigt.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Hedgren: Såsom den ärade talaren från Södra Vadsbo sagt, har om denna fråga motionerats vid nästan alla riksdagar på senare tiden, och den liknar därför i mångt och mycket Tors bockar, ty huru många gånger den än fått släppa lifvet till, så har den alltid stått upp igen lika pigg och lifskraftig, och i år hafva motionens anhängare fått den glädjen, att deras åsikter delas af sjelfva bevillningsutskottet. Det är egendomligt att se, huru nämnda utskott, som behandlade samma fråga i fjol, då ifrån samma premisser gjorde en slutledning i diametralt motsatt riktning mot nu.

Jag skall blott tillåta mig att citera de sista orden i 1896 års utskottsbetänkande, som lyda sålunda: »Då sålunda tullen under vanliga förhållanden icke gagnar producenterna, men under vissa omständigheter kunde komma att verka menligt för konsumenterna, anser utskottet någon sådan icke böra ifrågakomma.» Denna åsigt tror jag verkligen, att alla, som icke hafva stirrat sig blinda på tullsystemet, mycket väl kunna underskrifva. Man kan näppeligen, när man jemför detta uttalande med utskottets nu föreliggande betänkande, få någon annan uppfattning, än att denna fråga nu kommit i ett helt annat läge än för ett år sedan. Detta är dock, såsom herrarne veta, icke fallet, ty förutsättningarna och vilkoren för denna näring äro precis desamma nu som förut. Nej, det är bevillningsutskottets majoritet, som här skiftat färg och åsikter, och om logiken har fått sitta delvis emellan för att man skulle få fram hvad man vill, så betyder det icke så mycket. Det är nog här, såsom motionären säger och såsom äfven antydningssvis påpekas i utskottets betänkande, en lucka i systemet, som skall fyllas, och det är därför, som vi nuskola lyckliggöra landet med äfven potatistull. Skulle icke ändå denna lucka tills vidare kunna hållas öppen? Jag befarar nemligen, att, om herrarne undan för undan täppa till alla hål och omsorgsfullt stänga igen alla luckor i denna stora tullbyggnad, luften derinne skall blifva så qvaf och unken, att alla luckor till sist sprängas af sig sjelfva, och då kan det hända, att korsdraget blir så starkt, att hela systemet blåser bort, och det är väl dock icke meningen. För dem, som i tullfrågan och äfven på andra områden resonera som så: ju värre det blir, desto bättre är det, för dem skulle ett bifall till utskottets förslag säkerligen vara välkommet, ty jag vet näppeligen någon tullsats, som af den stora allmänheten skulle mottagas med så stort och berättigadt missnöje som potatistullen, och detta är också helt naturligt, ty inom de fattigas hem utgör potatisen jemte brödet den hufvudsakliga födan. I dessa hem ätes potatis till morgon, potatis till middag och potatis till qväll, och det kan nog hända, att barnen i sådana familjer emellan dessa mål få sig en kall potatis, om de blifva hungriga. När nu alltså detta födoämne har till den grad ingått i den dagliga spisen, som det gjort, så beder jag eder, mine herrar: betänken eder, innan I fördyren äfven detta genom tull.

Nu väntar jag den invändningen, att det icke är meningen att fördyra denna vara, och motionären säger att det till och med är

Angående
tull å potatis.
(Forts.)

mindre sannolikt, att så kommer att ske. Ja, så kan man säga och så kan man visserligen resonera, men när man kommer till praktiken, så har väl e-farenheten alltid visat att tullar på hvilka varor som helst, nemligen sådana som importeras, verka fördyrande och och icke motsatsen. Kammaren har nyss för sin del beslutat nedsätta fläsktullen, och ehuru jag för min del skulle önska, att detta kam-marens beslut vid den gemensamma voteringen äfven blefve Riksdagens, så kan jag dock icke tillmäta den frågan så stor betydelse, som om den nu föreslagna potatistullen äfven skulle gå igenom. Då nemligen verkningarna af fläsktullen drabba blott en mindre del af svenska folket, så kommer potatistullen att trycka på alla. och det betänkligaste med dessa tullsatser eller dessa skatter, ty skatter blifva de i alla fall, är att de verka icke progressivt utan raka motsatsen.

Jag kan, herr talman, icke vara med om att med ett enda öres tull fördyra detta nödvändiga lifsmedel, och jag ber er, mine herrar, låten de fattiga få äta åtminstone potatisen tullfri. Jag ber att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Göthberg instämde häruti.

Herr Meyer: Jag har begärt ordet egentligen blott för att tillkännagifva min ståndpunkt i denna fråga och icke för att söka öfvertyga någon menniska, ty jag har sedan gammalt ensorglig erfarenhet af att herrarne på motsidan aldrig förstå att uppskatta vår välvilja. Huru goda skäl vi än bjuda, säga de blott: nej tack, vi kunna ej taga emot dem.

Så frihandlare jag än är, får jag dock bekänna, att detta är en tull efter mitt sinne. Jag skulle till och med med det allra största nöje i verlden vara med om den, för såvidt jag kunde få ens tillnärmelsevis någon garanti för att de undantagsfall, som reservanterna hafva påpekat, aldrig skulle komma att inträffa. Ty huru förhåller det sig med denna tull? Jo, delvis drabbar den den tidiga potatisen — en ren öfverflödsartikel, och mot tull å sådana har ingen frihandlare något att invända — men för öfrigt drabbar den blott potatisodlarne sjelfva, d. v. s. dem, som i billighetens och rättvisans namn begära att få betala denna tull, ty den drabbar uteslutande den potatis, som importeras för att användas till utsäde. Jag vågar påstå, att denna tull är i sitt slag en ren kuriositet, och jag skulle vara ganska intresserad af att se, huru den skulle taga sig ut i tulltaxan bland alla de andra tullarne.

Nu förhåller det sig emellertid med potatisen så, att den såsom näringsmedel betraktad har ett mycket lågt värde, men icke förty är det en massa folk, som är hänvisad till detta lifsmedel och som måste i beklagligt stor utsträckning använda det, därför att det är så billigt. Men huru billigt det är, är det dock icke så billigt, att det icke fins många menniskor, som icke kunna skaffa sig så mycket som de skulle vilja hafva af denna vara, utan som äro nödgade — det är ett faktum — att trots billigheten räkna sina potatisar och utportionera dem, och

detta under fullt normala förhållanden, då potatisen icke är dyr utan billig. Huru skall det då gestalta sig, när sådana undantagsförhållanden, som reservanternas påpekade inträffa? Det synes mig, att den omständigheten enbart är tillräcklig att uppväga alla de skäl, som blifvit anförda eller rättare sagdt *icke* anförda för införande af en potatistull, och jag vågar påstå att, äfven om jag i öfrigt vore skyddsvän, jag skulle anse mig icke kunna rösta för en tull, som under vanliga förhållanden är absolut värdelös, men som i samma ögonblick, som den blir effektiv, blir omenskelig.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Svensson* från Karlskrona, *Pantzarhielm*, *Liljeholm* och *Crusebjörn*.

Herr Nilsson i Sorröd yttrade: Beträffande den föreslagna tullen å potatis kan nog en hvar inse, att en tullsats af 50 öre per 100 kilogram icke kan få någon väsentlig betydelse för hvarken säljare eller köpare på annat sätt, än att utländska försäljare derigenom komma att konkurrera med återförsäljare i städerna på det sätt, att det blir nödvändigt för de förra att låta uppväga eller uppmäta partiet och förskaffa någon nederlagsplats för detsamma. Jag har själf erfarenhet af att, derest Tyskland eller Danmark, eller bådadera, hafva mindre godt om potatis, resa uppköpare från städerna ut på landsbygden och göra uppköp under höst och vår om åtskilliga vagnslaster, som sedan forslas till städerna. Hafva deremot Tyskland och Danmark öfverflöd af denna vara, öfverföres den helt enkelt till de svenska hamnarna för att der försäljas, och man behöfver ej tro, att någon uppköpare då låter höra af sig. Lika litet är det bevändt att göra försök med att resa in till städerna för att afyttra potatis, ty man mötes då med det besked, att vi kunna ej köpa något förlag, emedan i hamnen ligga en eller flere skutor lastade med potatis, och flere väntas. Följden blir ju då helt naturligt den, att vår inom landet producerade vara får användas för utfodring, hvartill den dock med afseende å mjölkproduktion är mindre lämplig. Och ej sällan händer det, att stora partier, som under vintermånaderna med både kostnad och besvär blifvit förvarade för att på våren afyttras för inköp af gödning och gräsfrö m. m., komma att gå alldeles värdelöst förlorade, under det att af de medel, som åtgå för inköp af den utländska potatisen, icke ett öre stannar i vårt land, hvaremot, om vår inhemska potatis kommer att användas för städernas invånare, största delen af de medel, som nu strömma till utlandet, nog komme att stanna i städerna för erforderliga uppköp till hemmen.

Det har framhållits, att importen af potatis icke vore af nämnvärd betydelse, då den uppginge endast till omkring tre millioner kilogram pr år. Men, mine herrar, om vi tänka på hvad tre millioner hafva för betydelse bland fem millioner människor och vi tänka, att af dessa fem millioner ett ganska drygt antal utgöres af verkliga potatisodlare, har saken icke så liten betydelse, utan det är sannolikt största delen af den importerade potatisen, som till mat förbrukas i städerna.

Angående
tull å potatis.
(Forts.)

Angående
tull å potatis.
(Forts.)

Vidare har man talat om potatisens betydelse för arbetarne i städerna. Ja mine herrar, man hör så ofta talas om sådant med afseende å städernas arbetare. Men det är så sällan man hör någon höja sin röst till förmån för arbetarne på landsbygden. Af dessa arbetare på landsbygden finnes ett mycket stort antal, som hafva börjat såsom kroppsarbetare och genom sparsamhet förvärfvat sig så pass stort kapital, att de genom inköp af en torfva eller öfvertagande af ett arrende bildat sina egna hem. Dessa medborgare bör man också hafva någon ömmande tanke för. Dessa medborgare på vissa trakter, hvilka jag åsyftat i min motion, äro sådana, som mycket väl kunde behöfva en liten billig och rättvis inkomst af denna handtering, någon liten ersättning för möda och besvär.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr Centerwall: Jag skall be att på de skäl, som förut äro anförda, i korthet få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen. De skäl jag för resten ville anföra, de politiska skälen, kanske jag icke skall åter upprepa, men jag vill dock säga, att de *finnas*. Jag, som lefver midt i ett arbetarecentrum och har rundt omkring mig många tusen arbetare, tror mig väl känna till hvad de tänka. Jag får säga, att huru liberal jag är och andra må vara, skulle vi dock med mycken smärta se, att vissa radikala idéer, framför allt socialistiska, bland dem finge spridning. Men detta blir ju händelsen, om missnöjet hos dem blir allt för starkt, därför att de tycka, att man liksom i onödan vill trycka dem.

För öfrigt vill jag begagna tillfället att för herr talmannen och kammaren förklara, att de ord, jag nyss yttrade om Norrlands ställning och huru det behandlas, voro i uttrycket, om också ej till afsigten, något skarpa, såsom också framhållits af en talare på norrlandsbänken. Jag tillåter mig att i det fallet erinra, att en rekryt, som kommer i elden första gången på ett okänt slagfält, löper fara att skjuta bort litet mer krut än som strängt taget behöfves. Jag föreställer mig ock att mycket få bland dem, som här tala för första gången, hafva sinnet så fritt, att de kunna gifva sina uttryck precis den nyans de åsyftat. Och det torde vara en pligt att mildra hvad man sjelf funnit för starkt, hvadan sådant härmed sker. Men *det* går jag ej ifrån, att norrländingarne förtjena att behandlas väl och kanske förtjena litet mer än herrarne i sin nyss så starkt framhållna välvilja velat gifva dem. Ty man må komma i håg, att vi betala en mycket stor del af tullarne och bidraga på andra sätt till statsinkomsterna; och dessutom kan jag försäkra, att vi äro ärliga och redliga svenskar.

Herr Persson i Rinkaby: Herr talman, mine herrar! Här är så mycket sagdt om denna sak, att intet skulle vara för mig att tillägga, så framt jag icke ansåge mig böra tillkännagifva, att jag nödgas taga ett visst afstånd från de af mina länskamrater, som motionerat i denna fråga. Jag tror, att det är dem välbekant, att i den

valkrets, som jag tillhör, äro just de största potatisodlingsfälten belägna, nemligen omkring staden Kristianstad och i närheten af Åhus. Jag bor endast en half mil från Åhus hamn, men jag har icke haft det ringaste tillfälle att der se någon import af potatis, som kunnat göra intrång på vår odling. Det förhåller sig ej alldeles på samma sätt med potatisodling som med fläskproduktion. Ty fläsk kunna vi ju möjligen från Skåne skicka till Norrland, men potatis kunna vi ej sända dit. Detta säger jag med anledning af herr Bergendahls yttrande att vårt land vore stort, att vi icke behöfde befara någon brist i detta afseende. Men äfven om det uppstode brist på potatis i Norrland, så skulle det dock vara omöjligt för oss skåningar att dit afsätta potatis, emedan den då med de frakter vi nu hafva skulle betinga tredubbla priset.

Hvad beträffar de skäl, som man anfört för att införa skydd för den tidiga potatisodlingen, så vill jag nämna, att jag i bevillningsutskottet begagnade mig af tillfället och skref till sekreteraren i hushållningssällskapet i Kristianstad, en mycket bemärkt man i detta afseende, som verkat mycket godt för potatisodlingen i vår hemort. Han svarade, att det skulle vara till stor skada, om tull sattes på sådan potatis, som kommer in tidigt om våren, det vill säga sådan potatis, som uppdrages i Tyskland med dess fördelaktigare klimat och som vi importera för att dermed förbättra våra potatissorter. Potatisen blir efter några år gammal och lönar sig ej till odling, utan man blir nödsakad att göra ombyte af utsäde. Nu kan man säga, att om man vill köpa ett hundra kilogram till utsäde, så inverkar det icke, om man får betala femtio öre i tull derför. Men jag vill då säga, att man icke bör vänta större verkan af den tull, som man vill åsätta den potatis, som införes till städerna.

Jag kan ej inse, att denna tull skulle vara till någon den ringaste nytta, och om, såsom motionären åsyftat, meningen endast är att fylla en förment lucka i systemet, så må jag säga, att den luckan gerna kan stå qvar. Då herr Bergendahl dessutom anser nödigt att ständigt röra på systemet och icke kan vara med om status quo, få vi nog anledning återkomma till den omtalade luckan, och jag skall derför yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Månsson: Det är ju alldeles gifvet, att i denna sak, lika väl som då man talar om tullar i allmänhet, olika åsichter göra sig gällande. Det är olika åsichter som komma fram, såsom vi hört, äfven från jordbrukarehållet, beroende antagligen på den uppfattning man i hufvudsaken har om frihandeln och tullskyddet. Nu är det i alla fall på det viset, att vi, så vidt jag vet och såsom vi väl alla kunna vara ense om, hafva genomfört ett någorlunda helt tullsystem; det kan icke hjälpas, det är så, och följderna deraf är den, att alla få betala, den ene till den andres hjälp. Så få jordbrukarne, när de skola betala något mera än eljest för alla sina maskiner, alla sina redskap och hvad de skola köpa, bidraga till detta system. Så få fabriksidkarne och de andre i sin mån bidraga till jordbruksnäringens skydd. Nu för-

*Angående
tull å potatis
(Forts.)*

Angående
tull å potatis.
(Forts.)

håller det sig så, att det finnes en del folk i vårt land, som odlar en dålig, mager sandjord. De kunna icke odla annat nära nog än potatis och möjligen litet råg och något hafre. Potatisodlingen är deras hufvudodling. Nu anse dessa, att det är hårdt, att de skola betala såsom de faktiskt göra, en skärf mera för nästan allt de skola köpa, utan att hafva det minsta skydd för sin handtering, sin potatisodling. Så ungefär resonera dessa personer. Jag bor nere i den bördigaste trakt jag tror fins i vårt land. Men det oaktadt finnas stora sträckor, ja flere stora socknar, såsom hela Saxtorps, hela Karaby socken och en stor del af Änglöfs socken, som ligga alldeles inpå mig, hvilka bestå af sådan mager sandjord. De äro hänvisade till denna potatisodling. Folket kör ofta in till Malmö och Landskrona med sin potatis. Men det är ingen lätt sak att sköta potatisen hela vintern och skydda den för frost och sådant, hvartill fordras stor omvårdnad. Emellertid, då de komma med sitt lass potatis, är det icke torgpriset som reglerar hvad de skola hafva, utan skutan vid hamnen. Får egaren af denna skuta veta hvad priset på torget är, så rättar han sig derefter och går derunder några ören.

Nu sade talaren på malmöbanken, att han får betala hamnumgälder; ja tacka för, att han det får göra. Vidare sades, att han har afgifter för skutan. Ja, hvar och en som har en affär, t. ex. en hökare eller annan handlande, får betala för sin bod. Men att en sådan person, hvarom här är fråga, skattar till svenska staten, tror jag icke, lika litet som jag tror, att han bidrager till kommunens uppehållande. Då tycker jag, att denna lilla afgift, som icke kan blifva annat än en sorts inregistreringsafgift, icke är så orimlig. Men man gör denna sak större än den är. Det har varit sådan tull förut i flere år. Aldrig hörde man då, att det var synnerlig olägenhet deraf; utan då Kongl. Maj:t 1892 föreslog sänkning af andra tullar med anledning af prisstegringen, föreslog Kongl. Maj:t att potatistullen borde behållas vid 50 öre, fastän en gemensam votering slopade den i riksdagen. Emellertid tror jag icke, att det alls är farligt att åsätta denna tull, utan anser, som sagdt, att herrarne öfverskatta saken.

Nu säger man å ena sidan: denna tull höjer icke prisen; det är inbillning, att den skall verka något. Men å andra sidan säger man, att uppe i Norrland potatisen skall blifva förfärligt dyr, om denna tull af 50 öre åsättes. Är ett sådant resonnement rimligt? Kan icke tullen verka höjning i priset för den, som skall sälja, så kan den icke heller verka höjning för den, som skall köpa. Jag tror sannerligen icke, att saken är af så stor vikt, men det är en sorts inregistreringsafgift, hvarigenom man reglerar förhållandet mellan torgpriset och hamnpriset; deri ligger efter min uppfattning frågans kärna. Och det är ju icke så mycket att sätta sig emot. Det ropades för några år sedan på brödtullar och svälttullar, men kan man verkligen säga, att det dermed varit och är något farligt? Lika litet skall denna tull, ja, ännu mindre, verka i något afseende till skada. Man kunde möjligen befara det med afseende å spannmålstullar, men alldeles icke här.

Det är af sådan hänsyn, med tanke på dessa menniskor, som odla denna magra mark, som jag från min sida tycker, att man äfven här kan tala om rättvisa. *Angående tull å potatis.*
(Forts.)

Af dessa skäl, herr talman, ber jag att få yrka bifall till bevillningsutskottets förslag.

I detta yttrande instämde herrar *Högstedt, Andersson* i Löfhult, *Sjöberg* och *Petersson* i Skurö.

Herr *Svensson* från Karlskrona: Herr talman! Då jag redan instämt i herr Meyers yttrande, så kunde det vara onödigt af mig att begära ordet. Men jag har gjort det för att söka i någon mån reducera ett yttrande af motionären i fråga. Han framhöll, att den import af potatis, som egde rum, uppginge till omkring 3,000,000 kilogram om året, och han sade, att detta utgjorde en så väsentlig del af städernas behof af potatis, att det i följd af denna import vore svårt för landtmännen att afyttra sin skörd i städerna. Ja, 3,000,000 kilogram låter ganska mycket, men om man tänker på hvad det verkligen utgör, så tror jag, att hans påstående i väsentlig mån reduceras. Städerna hafva ett invånareantal af omkring 900,000; dividerar jag 900,000 i 3,000,000, så blir det ungefär 4 kilogram eller omkring $\frac{1}{15}$ hektoliter på hvarje person. Huru denna afsättning i städerna skulle kunna hafva en sådan inverkan på hela produktionen inom landet, som man velat göra gällande, kan jag icke förstå. Emellertid har jag begärt ordet för att uttala detta, för den händelse en eller annan skulle tro, att dessa af motionären anförda siffror skulle hafva någon beviskraft.

Herr talman! Jag har ej annat yrkande att göra än det jag redan förut tillkännagifvit genom mitt instämmande med herr Meyer. Jag hemställer sålunda om afslag å utskottets betänkande och bifall till den dervid fogade reservationen.

Herr vice talmannen *Danielson*: Jag vet mycket väl, huru kammarens beslut i denna fråga skall utfalla, och jag har därför icke heller begärt ordet för att söka inverka på detta beslut. Ty säkert kommer kammaren att afslå utskottets hemställan. Men jag kan emellertid icke underlåta att här framföra den önskan om åsättande af tull på potatis, som jag vet, att en stor del af mina valmän hyser. Det är samma förhållande i min valkrets, som här antydts från andra håll, nemligen att der finnes mycket mager och sandig jord, som ej kan framalstra annan skörd än af potatis.

Jag tror, att man bör se denna sak på annat sätt än herr *Centerwall* antydde. Han sade, att vi borde fästa afseende vid arbetarne, ej göra dem missnöjda, ej framkalla socialism. Ja, min gode herr *Centerwall*, tror herr *Centerwall*, att det endast är herrar, som odla potatis? Nej det är just arbetare, som odla potatis, och om dessa arbetare genom införandet af ifrågavarande tull kunde erhålla någon lindring i sin sträfsamma kamp för tillvaron, så tycker jag, att det ej

Angående vore något att missunna dem. Tänken, mine herrar, på det förhållandet, att det just är de fattiga arbetarne i jordbruksyrket, som nu begära en liten hjälp. Och då kan jag ej inse, att det är en öfverdrifven begäran, att arbetare i andra yrken måtte på detta sätt hjälpa dem, att arbetarne, så att säga, göra utbyte i att understödja hvarandra. Dessa synpunkter bör man taga i öfvervägande, och man bör ej tänka allenast på de lösa arbetarne, utan äfven på dem, som hafva en liten torfva och försöka lefva och sträfva på den.

Med dessa ord har jag velat gifva till kända min mening i frågan, och jag är öfvertygad, att om man tänkte på dessa fattiga, så ginge man ej rättvisan för nära, om man gäfvde dem en liten hjälp.

Jag har mångfaldiga gånger om vårarne här i Stockholm iakttagit, huru folk från den ort jag tillhör kommit hit med den ena skutan efter den andra med last af potatis, som utbjudits nästan till hvad pris som helst. Den varan kan ej gömmas, man kan ej gå hem igen med lasten, utan man måste taga hvad som bjudes. Men så har det inkommit tysk potatislaster till sådan myckenhet, att det fyllt hela Skeppsbron med sina potatissäckar. Vid sådant förhållande har det varit omöjligt för dessa små försäljare att afyttra sin vara, och då från Sundsvall och de norra orterna försports, att på samma sätt tyska försäljare ditkommit med potatislaster, har följdén blifvit den, att de producenter, som jag åsyftar, fått lemna sin vara för mycket låga pris. Att ett sådant förhållande skall verka ruinerande för sådana, som ej kunna odla annat än potatis, kunna herrarne lätt förstå. Den lilla afgift, som här är i fråga, kan ej skada de arbetare, hvilka talan våra motståndare fört, och jag upprepar, att i allt fall arbetarne böra hjälpa hvarandra. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Med herr vice talmannen förenade sig herrar *Petersson* i Dänningelanda, *Jönsson* i Mårarp, *Anderson* i Tenhult, *Rydberg*, *Petersson* i Påboda och *Persson* i Killebäckstorp.

Herr *Persson* i Tällberg yttrade: Herr talman! Jag tänkte icke uppträda i denna fråga, ty jag tror icke, att den föreslagna tullen har synnerligen stor betydelse vare sig i det ena eller andra afseendet. Men här hafva blifvit anförda så fosterländska och vackra fraser, och här har talats så mycket om skydd för våra näringar, att herrarne icke få undra på, om jag känner mig vek om hjertat. Derfor har jag begärt ordet för att säga några få ord.

Då man talar så vackert om skydd för våra näringar, tycker jag också, att det snart vore på tiden att tala om skydd för någonting annat. Vi hafva icke allenast inhemska näringar, som böra skyddas, utan också inhemska medborgare, som vi böra egna mer uppmärksamhet.

För öfrigt ha under debatten från det protektionistiska hållet serverats så många märkvärdiga saker, att herrarne må ursäktas, att jag icke förmår fatta dem. Herr *Bergendahl* talade om att vi importerade

ungefär 30,000 tunnor potatis à 4 kr. pr tunna; det gjorde, sade han, 1,200,000 kronor. Herr Ivar Månsson sade, att han bodde i den bördigaste trakten i vårt land och att der vore så mager jord, att der växte knappast annat än potatis. Herrarne må ursäkta, att jag icke förstår detta. Man har icke egentligen kunnat anföra några skäl, hvarför denna tull bör åsättas, annat än det, att man borde fylla något slags lucka i systemet, eller, hvilket väl är detsamma, att sätta kronan på verket. Men jag hemställer till herrar protektionister, som skapat ett så stort och vackert system, om det är skäl att sätta en potatiskrona på hela detta system. Jag fruktar, att det skall blifva torröta i denna krona, som kan skämma bort hela systemet. Jag yrkar därför afslag å såväl motionen som utskottets betänkande.

Angående
tull å potatis.
(Forts.)

Herr *Eriksson* i Qväcklingen instämde häruti.

Herr *Bergendahl*: Då kanske någon annan i likhet med den siste ärade talaren icke förstod, att jag råkade göra mig skyldig till en missägning, får jag härmed tillkännagifva, att då jag sade 1,200,000, det var min mening att säga 120,000. Men jag tror visserligen, att de allra flesta förstodo, att det var en missägning.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till herr *Collanders* m. fl. vid punkten fogade, ofvan omförmälda reservation. Herr talmannen förklarade sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i fjerde punkten af förevarande utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutit, att gällande tullfrihet för artikeln potatis, äfven krossad eller rifven, skall bibehållas.

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 69 ledamöter röstat ja, men 134 nej; och hade kammaren alltså beslutat, att gällande tullfrihet för artikeln potatis, äfven krossad eller rifven, skall bibehållas.

Efter föredragning vidare af *punkten 5*, innefattande utskottets hemställan beträffande tidpunkten för tillämpningen af den af utskottet i *punkten 4* föreslagna tullsats, begärdes ordet af

Herr von Friesen, som yttrade: Herr talman! Med anledning af det beslut, kammaren nyss har fattat rörande föregående punkt, får jag hemställa, att kammaren måtte förklara, att utskottets hemställan i den nu föredragna punkten må anses hafva förfallit.

I enlighet med denna hemställan och sedan herr talmannen derå gifvit proposition, beslöt kammaren förklara utskottets i denna punkt gjorda hemställan hafva, till följd af kammarens beslut i fråga om punkten 4, förfallit.

§ 7.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, innefattande anslaget till civildepartementet.

Punkten 1.

Det af utskottet gjorda *meddelande* lades till handlingarne och utskottets *hemställan* bifölls.

Punkterna 2—7.

Biföllos.

Punkten 8.

Mom. 1:o.

*Angående
löneförhöj-
ning för
förste fiskeri-
assistenten.*

Med tillstyrkande af hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit, hemställde utskottet under *litt. a)* af detta moment, att Riksdagen måtte medgifva, »att förste fiskeriassistentens lön för tiden från och med år 1898 bestämmas till 3,000 kronor och att lönen sedan, efter innehafvarens af sådan befattning väl vitsordade tjenstgöring under en tid af fem år, räknad från och med året näst efter det, då han blifvit antagen, ökas med 500 kronor och efter tio års enahanda tjenstgöring med ytterligare 500 kronor, med rätt derjemte för nuvarande innehafvaren af befattningen, förste fiskeriassistenten Filip Trybom att, i händelse han fortfarande kommer att vid densamma kvarstå, få, efter det lönen blifvit sålunda förhöjd, i afseende å ålderstilläggs åtnjutande tillgodoräkna sig den tid, han såsom förste fiskeriassistent tjenstgjort.»

I särskilda reservationer hade deremot yrkats:

dels af herrar vice talmannen A. P. Danielson, H. Andersson i Nöbbelöf, C. Persson i Stallerhult, P. Pehrson i Törneryd, O. Erickson i Bjersby, K. A. Kihlberg, J. A. Sjö och P. Ersson i Vestlandaholm,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas;

och dels af herrar *S. G. von Friesen, I. Månsson, P. G. Näslund* och *F. O. Larsson* i Mörtlösa, hvilka yrkat, att utskottet måtte hemställa,

Angående löneförhöjning för förste fiskeriasistenten.
(Forts.)

att Riksdagen måtte medgifva, att förste fiskeriasistentens lön för tiden från och med år 1898 bestämmes till 2,500 kronor och att lönen sedan, efter innehafvarens af sådan befattning väl vitsordade tjenstgöring under en tid af fem år, räknad från och med året näst efter det, då han blifvit antagen, ökas med 500 kronor och efter tio års enahanda tjenstgöring med ytterligare 500 kronor, med rätt derjemte för nuvarande innehafvaren af befattningen, förste fiskeriasistenten Filip Trybom att, i händelse han fortfarande kommer att vid densamma kvarstå, få, efter det lönen blifvit sålunda förhöjd, i afseende å ålders-tilläggs åtnjutande tillgodoräkna sig den tid, han såsom förste fiskeriasistent tjenstgjort.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Då jag instämt i den reservation, som vid denna punkt är afgifven af herr vice talmannen, skall jag be att nu få yrka bifall till denna reservation, hvilken innehåller yrkande om afslag å den nu föredragna punkten.

Uti Kongl Maj:ts proposition, hvilken statsutskottet tillstyrkt, begäres det, att förste fiskeriasistentens lön skall från och med nästa års början höjas med 1,000 kronor. Vi åter, som undertecknat denna reservation, finna, att den begärda löneförhöjningen icke är fullt befogad, utan att den lön, som till förste fiskeriasistenten för närvarande utgår, kan anses vara tillräcklig. För närvarande åtnjuter ifrågavarande tjänsteman icke mindre än 3,000 kronor i årlig lön, enär han redan intjenat tvenne ålderstillägg, och destutom finnes anvisadt, emot redovisnings-skyldighet, ett anslag af 1,500 kronor till förste fiskeriasistentens resor, dervid han jemväl erhåller dagaflöning. Häraf synes framgå, att hans lön icke är så ringa. — Orsaken, hvarför löneförhöjning nu begäres, är den, att en instruktion skulle utfärdas, att tillämpas från och med nästa år, för denne tjänsteman och hans verksamhet, under det att för närvarande ingen instruktion finnes för honom faststald. Ser man då efter i den föreslagna instruktionen och jemför det arbete, som han enligt denna skulle få, med det han nu har, så tror jag, att man kan anse, att från och med nästa år lönen i dess nuvarande belopp utgör full betalning för det arbete, som man efter den nya regleringen skulle ålägga honom.

Vidare heter det i propositionen, att förste fiskeriasistenten skulle från och med nästa år få utföra en del af det arbete, som nu åligger fiskeriinspektören. Men för den händelse, den förstnämnde skulle

Angående
löneförhöj-
ning för
förste fiskeri-
assistenten.

(Forts.)

åläggas nytt arbete och han förut har full sysselsättning, så är det klart, att han icke får tid till alltsammans, att fullgöra både det arbete, han förut har, och det nya, han möjligtvis skulle få; så att jag icke tror, att det, i och med detsamma han får nytt arbete att utföra, derigenom skulle vara fullt ådagalagdt, att han bör ha högre aflöning.

Det är äfven ett annat förhållande med denne tjänsteman. Han har nemligen rätt att uppbära hela sin lön såsom pension, och detta utan den ringaste skyldighet att betala något belopp i pensionsafgift. Jemför man med honom andra tjänstemän, som åtnjuta pension, motsvarande den förres, så finner man, att dessa hafva rätt stora belopp att erlägga såsom pensionsafgifter, hvarigenom på samma gång deras lön minskas. Den nu ifrågavarande tjänstemannen åter behöfver icke med ett enda öres pensionsafgift minska sin lön, och detta torde i någon mån förklara, hvarför jag icke kan vara med om någon löne-tillökning.

Om jag sedan öfvergår till fiskeriinspektören och ser på hans instruktion, så finnes såsom kompetensvilkor upptaget för honom, att han skall hafva tjänstgjort såsom fiskeriassistent i minst 5 år; ser jag åter efter hvad lön en fiskeriinspektör har, är denna densamma, som nu är för fiskeriassistenten föreslagen. Det är då klart, att förste fiskeriassistenten icke kan finna med sin fördel förenligt att söka en plats, som icke ger ett öres högre aflöning, än den han lemnar. Jag tror, att äfven detta bör tagas i betraktande, innan man fastslår lönen till så högt belopp, som här är ifrågasatt. Jag hoppas, att kammaren ville instämma i de åtta reservanternas afslagsyrkande å det nu föredragna momentet, och derfor får jag yrka bifall till det af oss reservanter framställda förslaget.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Det är nog icke så, som den siste ärade talaren yttrade, att skälet, hvarför man begärt löneförhöjning för förste fiskeriassistenten att utgå från och med nästa års början, skulle vara, att en ny instruktion är föreslagen, utan skälet är, såsom samme talare äfven framhöll i fortsättningen af yttrandet, att man genom denna nya instruktion ämnar ålägga förste fiskeriassistenten ökade göromål.

Förhållandet är, såsom af den kongl. propositionen synes, att, när vid landtbruksstyrelsens inrättande fiskeriintendenten inflyttades såsom ledamot i detta nya embetsverk, han fick bibehålla de åligganden, som förut tillkommo honom såsom fiskeriintendent. Ett af dessa åligganden var det genom ett kongl. bref af år 1867 bestämda, att han skulle biträda Konungens befallningshafvande vid uppgörande af de fiskeristadgar för särskilda större fiskeriområden, som det enligt fiskeristadgan tillkommer Konungens befallningshafvande att utfärda. Då nu dessa stadgar ofta beröra många enskilda intressen, så är det nästan regel, att de öfverklagas hos Kongl. Maj:t. I sådant fall inforrdar Kongl. Maj:t yttrande öfver stadgarne från landtbruksstyrelsen, och i detta verk är det samme fiskeriintendent, som är föredragande af och del-

tager i yttrandes afgifvande öfver stadgar, hvilka han kanske har redigerat, eller i hvilkas tillkomst han i alla händelser tagit en betydlig del. Det är denna fiskeriintendentens dubbelställning, som, med allt erkännande af den nuvarande fiskeriintendentens verksamhet, i allt fall är hinderlig för den allsidiga pröfning, som klagandena naturligtvis önska vinna genom sina besvär — det är, säger jag, denna fiskeriintendentens dubbelställning, som föranledt Kongl. Maj:t att nu föreslå, att hans befattning att vara rådgifvande åt Konungens befallningshafvande vid uppgörande af fiskeristadgar, liksom att eljest afgifva af myndigheterna infordrade yttranden i fiskerifrågor, skulle öfverflyttas på förste fiskeriassistenten. Detta är så uppenbarligen riktigt, att deremot ingen invändning med fog kan göras.

*Angående
löneförhöjning
för
förste fiskeri-
assistenten.*

(Forts.)

Men invändningarne komma, när man föreslår, att i följd af dessa ökade göromål förste fiskeriassistenten skall erhålla någon tillökning i sina löneförmåner. Nu medgifver jag mycket gerna, att man icke kan säga, att, så snart en tjänsteman får tillökning i sina tjänsteäligganden, hans lön genast bör höjas. Jag tror icke, att detta bör uppställas som en ovilkorlig regel, utan det måste vara så, att, om de nya göromål, som åläggas tjänstemännen, äro af mycket omfattande beskaffenhet, men deremot de förutvarande löneförmånerna icke äro betydliga, grundad anledning till löneförhöjning må anses förefinnas.

Förste fiskeriassistentens lön är nu 2,000 kronor, hvarjemte han har två ålderstillägg, så att han efter 10 års väl vitsordad tjänstgöring kan komma upp till 3,000 kronors lön. Hans ersättning för resor utgår efter redovisning, och jag tror icke, särskildt om man tager hänsyn till den klass i resereglementet, efter hvilken han eger rätt att uppbära reseersättning, att anslaget för hans resor för honom kan anses innebära någon fördel. Jag tror, att hans verkliga inkomster komma att stanna vid dessa 3,000 kronor.

Jag ber dessutom få erinra derom, att förste fiskeriassistentens göromål äro sådana, att det för deras fullgörande kräfves goda vetenskapliga insigter. Som kammaren torde hafva sig bekant, är den nuvarande framstående innehafvaren af denna tjänst filosofie doktor. Löneförmånerna deremot äro mindre, än hvad landbruksingenjörerna och de kringresande undervisarne i boskapsskötsel, mejerihushållning, slöjd etc. uppbära. Dessas lön börjar med samma belopp, men de åtnjuta tre ålderstillägg och kunna således komma upp till 3,500 kronor.

Ej heller synes det mig, att för afslag af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet kan hemtas något skäl deraf, att staten skulle hafva uppoffrat allt för mycket på fiskerinäringens befrämjande i vårt land. Det är ju en näring, som, efter hvad statsutskottet sjelft uppgifver i ett betänkande för några år sedan, lemna en bruttoafkastning af 12 millioner kronor. Huru mycket uppoffrar nu staten på denna närings befrämjande? Jo, först och främst detta anslag af 35,000 kronor, vidare en länefond, som, om jag ej misstager mig, uppgår till 100,000 kronor. Detta är allt, hvad mig veterligen uppoffras för fiskerinäringen — jag skall dock, för att vara fullständig, tillägga lönen för fiskeriintendenten

Angående
löneförhöj-
ning för
förste fiskeri-
assistenten.

i landtbruksstyrelsen. Denna summa synes mig icke så betydande, att man på den grund bör kunna hysa någon tvekan att bevilja anslaget.

(Forts.)

Den ärade talaren erinrade äfven om, att förste fiskeriassistenten vore berättigad till statspension, men att han icke behöfde inbetala något för erhållande deraf. Detta har nog sin rättighet. Men han blir då icke heller delegare i civilstatens pensionsinrättning, och till följd deraf får icke heller hans enka rättighet till pension. Det är endast han sjelf, som är berättigad till pension.

Då, så vidt jag kan se, fullgiltiga skäl föreligga för den af Kongl. Maj:t föreslagna löneförhöjningen af 1,000 kronor, tillåter jag mig som ledamot af kammaren att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr von Friesen: Som kammaren behagade finna, har jag jemte tre af statsutskottets ledamöter reserverat mig mot det beslut, till hvilket utskottet kommit, men i annat syfte än de åtta andra reservanterna från denna kammare. Vi hafva nemligen ansett, att *någon* löneförhöjning borde beviljas åt den ifrågavarande tjänstemannen, dock icke till så stort belopp som det af Kongl. Maj:t föreslagna. Kongl. Maj:t har nemligen föreslagit, att lönen skulle ökas med 1,000 kronor, och vi föreslå en ökning af 500 kronor. Dervid hafva vi visserligen ingalunda utgått från den synpunkten, att, då en tjänstemans arbete ökas, lönen därför också skall i och med detsamma ökas. Men det tilltalade oss onekligen, att den förändring skulle göras i landtbruksstyrelsens arbetsordning, som af Kongl. Maj:t blifvit stäld i utsigt. Det kan ju icke vara med god ordning öfverensstämmande, att, såsom hittills varit händelsen, fiskeriinspektören är så godt som utslagsgifvande i fråga om de beslut, som Konungens befallningshafvande fattar i fiskeriärenden, och att, när sedermera en enskild person besvärat sig öfver dessa beslut, fiskeriinspektören tillika skall hos den sakkunniga myndigheten vara utslagsgifvande vid pröfning af besvären. Det glädde oss onekligen att se i landtbruksstyrelsens yttrande uttaladt, det »ändamålet med besvären blefve på detta sätt i viss mån förfeladt, och aktningen för den administrativa rättskipningen sattes på spel». Ett så kraftigt uttalande som detta ansågo vi verkligen vara i hög grad beaktansvärdt; och jag får för min enskilda del tillägga, att jag tror det vore godt, om man ville slå in på den vägen och tillse, i allmänhet, att embetsmännen icke finge i ett föregående stadium taga befattning med ärenden, i hvilkas afgörande de såsom tillhörande en embetsmyndighet skola taga del. Om det också kanhända icke eljest i administrationen finnes *reglementerad* så, som här varit fallet, så tror jag dock, att det icke så sällan *enskildt* förekommer, att så är förhållandet, och det vore i hög grad önskligt, att detta missförhållande kunde afhjelpas. Efter det kraftiga uttalande, landtbruksstyrelsen gjort, förefaller det mig, som om uppmärksamheten på detta missförhållande borde vara i så hög grad fast, att något borde åtgöras i saken, men, som sagdt, detta endast fäste vår uppmärksamhet på denna fråga i mer än vanlig

grad, det var icke för oss afgörande. Vi kommo, som nyss nämndes, att närmare tänka på saken, och då öfvertygade man oss om nödvändigheten att på innehafvaren af den ifrågavarande tjänsten ställa så höga kompetensfordringar, som af den nuvarande verkligen blifvit uppfyllda. Och med kändedom om hvad tjänstemän, som besitta dylika kompetensfordringar, eljest åtnjuta i lön af staten, funno vi, att den lön, som af den nuvarande tjensteinnehafvaren åtnjutes, icke kan anses vara fullt rättvis. Han har nämligen, såsom nämndt är, två tusen kronor i lön med två ålderstillägg, och kommer således in alles till tre tusen kronor. Då blef frågan den, hvilken förhöjning i aflöningen, om man anser att en sådan bör ske, kunde vara lämplig, och dervid höllo vi oss till öfriga innehafvare af tjänster, hvilka åtnjuta sina löner från samma reservationsanslag till jordbruket, handeln och näringarna. Dessa äro en undervisare i boskapsskötsel, en undervisare i mejeriskötsel, samtliga landtbruksingenjörer, en undervisare i fårskötsel och ullkultur samt en undervisare i husslöjd. Samtliga dessa hafva, såsom statsrådet och chefen för civildepartementet nämnde, en begynnelselönen af 2,000 kronor med tre ålderstillägg och uppnå således en lön af 3,500 kronor. Enligt vårt förslag skulle den ifrågavarande förste fiskeriassistenten komma i åtnjutande såsom slutlön af samma belopp, nämligen 3,500 kronor, och vi ansågo oss uti det förhållande, att öfriga tjänstemän från detta anslag uppnådde detta belopp, hafva en utgångspunkt att hålla oss vid i fråga om bestämmandet af löneförhöjningen för förste fiskeriassistenten.

Den ärade talaren på skaraborgsbanken nämnde, att om förste fiskeriassistenten kan åtaga sig detta ökade arbete, så bevisar det, att han förut icke haft fullt upp att göra på sin tjänst. Ja, det förhåller sig nog så, att han har extra inkomster. Från ett län i södra Sverige lär han, enligt hvad jag hört uppgifvas, uppbära en inkomst af omkring 900 kronor, men det kan mycket väl hända, att, med de ökade göromål, som enligt den nya instruktionen skulle tillkomma honom, han, om icke genast, så om någon tid, blir urståndsatt att åtaga sig detta extra arbete, och då bortfaller denna inkomst, och löneförhöjningen kommer då att innebära en verklig ersättning för en förlorad inkomst.

Hvad den invändningen beträffar, att fiskeriinspektören icke har mera i lön än förste fiskeriassistenten skulle få, så gäller den endast i fråga om fiskeriinspektörens begynnelselönen och förste fiskeriassistentens af Kongl. Maj:t föreslagna slutliga lön, ty fiskeriinspektören har, om jag icke minnes orätt — jag har icke staten här — i begynnelselönen 4,000 kronor och två ålderstillägg om 500 kronor och således en slutlön af 5,000 kronor. Det är således klart, att förste fiskeriassistenten, äfven om han skulle få den af Kongl. Maj:t föreslagna och ännu mera, om han skulle erhålla den af oss reserveranter föreslagna lön, skulle finna med sin fördel förenligt att öfvergå från förste fiskeriassistent-tjänsten till fiskeriinspektörens plats.

Dessa äro i korthet de skäl, som varit för oss fyra reserveranter bestämmande.

*Angående
löneförhöjning för
förste fiskeri-
assistenten.*

(Forts.)

Angående
löneförhöj-
ning för
förste fiskeri-
assistenten.
(Forts.)

Nu skulle man kunna tänka, att, om fiskeriasistenten endast får en löneförhöjning af 500 kronor, Kongl. Maj:t icke skulle ålägga honom det ökade arbete, som uti den kongl. propositionen är ifrågasatt, men för att häfva all tvekan i detta fall ber jag, herr talman, att få göra en ändring i det utaf oss i reservationen gjorda yrkandet eller rättare sagdt ett tillägg, och hemställer jag således, att kammaren ville besluta, att Riksdagen måtte medgifva, att — under vilkor att å förste fiskeriasistenten öfverflyttas den fiskeriinspektören för det närvarande åliggande skyldighet dels att fullgöra hvad på grund af kongl. kungörelsen den 8 november 1867 ankommit på fiskerintendenten, dels ock att afgifva af myndigheter infordrade yttranden i fiskerifrågor — förste fiskeriasistentens lön o. s. v. lika med reservationen.

Göres detta tillägg, så kan det icke råda någon tvekan derom, att, om Riksdagen beslutar i enlighet med reservanternas förslag, den ifrågasatta förändringen uti landtbruksstyrelsens arbetsordning kommer till stånd, för så vidt lönen eröller den ifrågasatta förhöjningen.

Häruti instämde herrar *Näslund, Månsson och Larsson* i Mörtlösa.

Herr *Pehrson* i Törneryd yttrade: Herr talman! Till hvad den förste talaren anfört har jag föga att tillägga, endast några få ord.

Jag skall likvisst börja med att villigt erkänna, att det är en oegentlighet, hvilken äfven blifvit framhållen först från statsrådsbanken och sedermera af den siste talaren, att samma person i landtbruksstyrelsen är rådgifvande, pröfvande och dömande i samma mål, hvarför en ändring härutinnan är af behofvet påkallad. Men deremot kan jag icke erkänna, att icke denna ändring kan åstadkommas på annat sätt än genom en löneförhöjning.

Om detta sätt att resonera till förmån för löneförhöjningen i fråga vore riktigt, så skulle väl följden deraf blifva en annan, som jag skall taga mig friheten att påpeka. Är det riktigt, att, när man vill pålägga en tjänsteman ökade göromål, deraf bör följa i hvarje fall en förhöjning af hans aflöning, så bör det väl äfven vara lika riktigt, att, när man minskar göromålen för en tjänsteman, man söker åstadkomma en nedsättning af hans löneförmåner. Nu är emellertid förhållandet beträffande den nu ifrågavarande åtgärden, att man vill ålägga förste fiskeriasistenten ökade göromål och därför föreslår en löneförhöjning, men ehuru man samtidigt minskar göromålen för fiskeriinspektören, så föreslår man icke för honom en minskning af lönen. Detta innebär enligt mitt förmenande en inkonsekvens, som är af så pass stor betydelse, att den icke bör förbigås, utan vid ett tillfälle sådant som detta framhållas.

Jag kan äfven icke annat än i likhet med den förste talaren betona, att den aflöning, som nuvarande förste fiskeriasistent åtnjuter, bör anses vara skälig, allra helst som han har den stora förmånen att erhålla pension motsvarande fulla lönen, utan att han under hela

sin tjänstetid vid något tillfälle eller på något sätt dertill bidragit; en omständighet, som synes mig vara af största betydelse.

På dessa i största korthet anförda skäl anhåller jag, herr talman, att få ansluta mig till den inom utskottet afgifna reservation.

*Angående
lönesförhöj-
ning för
förste fiskeri-
assistenten.
(Forts.)*

Herr Boëthius: Herr talman, mine herrar! Jag anser och har alltid ansett, att det är en mycket viktig sak och med god hushållning öfverensstämmande, att vetenskapen göres fruktbärande för våra näringar, men för att nå detta mål måste man tillse, att man erhåller vetenskapsmän af mycket god kvalitet, hvilka egna sig åt näringarna.

Jag har vändt mig till de mest sakkunnige inom vetenskapen i Upsala för att inhemta deras mening om den vetenskapliga kompetens, som kräfves för skötandet af det nu ifrågavarande embetet, och de hafva förklarat, att om en person skall kunna med verklig framgång utöfva detsamma, så bör han ega en mycket grundlig vetenskaplig bildning, men under sådana omständigheter är det äfven nödvändigt, att de aflöningsvilkor, som erbjudas honom, äro sådana, att verkligt dugligt folk kan förvärfvas till platsen. Herrarne skola nog vid närmare eftertanke finna, att nuvarande lön, 2,000 kronor, hvilken med ålderstilläggen går upp till 3,000 kronor, icke är en lämplig lön för en verklig vetenskapsman. Man klagar öfver och det brukar icke förnekas från något håll, att elementarlärarnes löner äro för låga, men en lektor i zoologi och botanik har dock högre lön än den, förste fiskeriasistenten uppbar, ehuru den senare för att vara till verklig nytta nog bör ega samma kunskaper, som fordras af en lektor i nämnda ämnen.

Den förste talaren anmärkte emellertid, att fiskeriasistenten antagligen hade biförtjenster. Ja, mine herrar, saknades sådana för honom, vore det nog omöjligt att erhålla en duglig man på denna plats. För öfrigt har det icke varit Riksdagens mening att förvägra innehafvare af sådana platser som den ifrågavarande biförtjenster. Jag tror, att t. ex. landtbruksingenjörer få åtaga sig enskilda uppdrag, och provinsialläkarne, som åtnjuta lön och äro berättigade till pension, hafva full rättighet att taga betalning för enskilda uppdrag. Således har det, föreställer jag mig, varit en tyst förutsättning, att denne man skulle få åtaga sig enskilda uppdrag. Han har derigenom kunnat göra så mycket större nytta just på det sätt, att enskilde vändt sig till en sakkunnig, och dessutom har ju, såsom nyss nämndes, ett helt län vändt sig till denne man. Skulle man nu ålägga honom en mängd ökade embetsgöromål, så måste det blifva en inskränkning i hans biförtjenster.

Här har framhållits, att man icke bör gifva en embetsman högre lön endast därför, att han fått ökade göromål. Ja, det är mycket sant såsom allmän regel, men har det förutsatts, att han skulle kunna åtaga sig enskildt arbete och derigenom erhålla en biförtjenst, så är

Angående
löneförhöj-
ning för
förste fiskeri-
assistenten.
(Forts.)

det tydligen en obillighet att öka hans ordinarie arbete utan att samtidigt höja hans atlöning.

Det anmärktes i sammanhang härmed, att man minskade inspektörens arbete, men det oaktadt icke nedsatte hans lön. Enligt hvad jag hört uppgifvas, skulle emellertid genom den föreslagna förändringen uti administrationen fiskeriinspektörens arbete icke blifva minskadt, emedan han skulle få tillfälle att egna sig åt en mängd praktiska frågor, hvilka äro af stor vikt, men som han icke kunnat handlägga på grund af honom åliggande skyldighet att afgifva utlåtanden.

Jag anser således, att den föreslagna löneförbättringen åt förste fiskeriassistenten är fullt berättigad, och derigenom skulle äfven en mycket stor vinst med afseende på förvaltningen vinnas, såsom herr von Friesen så klart framhållit.

Det gäller nu för mig att bestämma mig för antingen Kongl. Maj:ts och utskottets förslag eller de fyra reservanternas. Jag skulle visserligen af opportunitetsskäl kunna bestämma mig för det senare, men då det synes mig, att Kongl. Maj:ts förslag är fullt befogadt och att derigenom en verklig förbättring äfven för fiskerinäringen skulle vinnas, skall jag, herr talman, anhålla att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Friesen: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af en ärad statsutskottsledamots på blekingebänken yttrande. Han anförde, att då genom detta arrangement i landtbruksstyrelsen fiskeriinspektörens arbete komme att minskas, så borde äfven hans lön nedsättas. Det kan ju hafva mycket skäl för sig, detta. Men detta öfverflyttande af göromål, som här ifrågakommer, är af något annan art än i vanliga fall öfverflyttningar af göromål. Ty i många fall — och det är just meningen, att så skall blifva — får fiskeriinspektören lika mycket att göra, som han hittills haft, nemligen för alla fiskerimål, som i besvärsväg förekomma inför landtbruksstyrelsen. Förut har han i första hand utredt frågorna och sedermera haft att yttra sig deröfver i landtbruksstyrelsen, hvilket då för honom blef en ganska lätt uppgift, eftersom han förut var inne i ämnet. Nu är meningen, att förste fiskeriassistenten skall vara den, som afgifver yttrande i första hand, och sedermera, om målet i besvärsväg kommer till landtbruksstyrelsen, så skall det der behandlas af fiskeriinspektören, hvilken då får med målet ungefär lika mycket arbete som förut.

Dessutom heter det här i statsrådsprotokollet:

»Genom ett sådant öfverflyttande skulle också vinnas den fördelen, att fiskeriinspektören blefve i tillfälle att mera än för närvarande, då hans tid mycket upptoges af nyssberörda verksamhet, arbeta för sin viktigaste uppgift, lösandet af frågor af mera allmän natur, som hörde till samma förvaltning, samt fullföljandet af den utredning om de lämpligaste åtgärderna för fiskets ändamålsenliga befrämjande, som det enligt landtbruksstyrelsens instruktion ålåge honom att åstadkomma.»

Det finnes således vissa göromål, vissa i instruktionen bestämda göromål, som han förut icke hunnit med, men som han genom denna minskning i arbete skulle kunna fullgöra.

För öfrigt vet jag icke, huru med denna sak förhåller sig, huru mycket arbete mera eller mindre han får. Men det synes mig, att första fiskeriassistentens lön bör bestämmas någorlunda oberoende af detta, och att det bör tillkomma fiskeriinspektörens förmän att se till, att af honom utkräfvdes det arbete, som bör påfordras.

*Angående
löneförhöj-
ning för
förste fiskeri-
assistenten.
(Forts.)*

Herr Ollas A. Ericsson: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af herr Boéthii yttrande, att man skulle skaffa sig kompetenta embetsmän genom att aflöna dem bra. Det är godt och väl; men jag har hittills icke hört, att någon har klandrat den nuvarande innehafvaren af den befattning, som är i fråga, för att han icke skulle vara fullt kompetent. Tvärtom, både inom utskottet och man och man emellen har jag hört goda vitsord om ifrågavarande person; och det är att märka, att denna person sökte och erhöll denna befattning med de lönevilkor, som han nu har.

För resten tror jag, att Riksdagen bör erinra sig det uttalande, Riksdagen gjorde för en fyra år sedan, då jag tog mig friheten att inom kammaren väcka en motion, som afsåg en nedsättning i embets- och tjänstemännens löner. Statsutskottet afgaf ett enhälligt yttrande öfver denna motion, att den kunde hafva stora och goda skäl för sig; men utskottet ansåg på samma gång, att ett bifall till denna motion icke skulle medföra den verkan, att den träffade de nuvarande tjänsteinnehafvarne, då i deras fullmakt också uppgifvits den lön, som de egde rätt att bekomma, så länge de innehade tjänsten. På samma gång yttrade utskottet, hvilket sedermera godkändes af Riksdagen, att man lika fullt vid tillsättande af nya tjänster och vid omorganisation af embetsverk skulle noga tillse, att besparingar gjordes. Jag vill erinra kammaren om detta uttalande och framställa den frågan, huruvida det är konsekvent att frågå detsamma den ena gången efter den andra genom att höja embets- och tjänstemäns löner vid sådana fall, som här är i fråga.

Nu påstås, att denna embetsman skulle få en större tjänstgörings-skyldighet genom dessa ändrade förhållanden och följaktigen skulle behöfva en liten tillökning i sin lön. Jag tror icke, att dessa göromål skulle blifva så betungande, att han icke fortfarande kan sköta sitt extra arbete, om icke i så stor utsträckning, så dock i någon mån, och för den skull lätt bör kunna åtnöja sig med de löneförmåner, han för närvarande har, äfven om han skulle underkasta sig ökade embetsgöromål.

Jag instämmer med hvad herrar Persson i Stallerhult och Pehrson i Törneryd anfört om afslag å Kongl. Maj:ts framställning om löneförhöjning för ifrågavarande embetsman.

Angående
löneförhöj-
ning för
förste fiskeri-
assistenten.

(Forts.)

Herr Boëthius: Den siste ärade talaren anförde mot mig, att den nuvarande innehafvaren af platsen är ju en duglig karl, och att vi således hafva fått dugligt folk för denna lön. Ja, han är en mycket duglig man, derom finnes icke mer än en mening. Men jag vill fästa den ärade talarens uppmärksamhet på, att det nu blir fråga om att minska de inkomster, som han hittills kunnat åtnjuta, genom att ålägga honom ett nytt lönlöst arbete, som hindrar honom att åtaga sig enskilda uppdrag, hvartill han varit berättigad. Och det är detta, som synes mig obilligt och oklokt.

Men jag uttalade mig för öfrigt angående en allmän princip, och det är den principen, att det är af vigt att kunna få dugliga vetenskapsmän att egna sig åt näringarna. Sätter man lönerna för vetenskapsmän i allmänhet eller personer med vetenskaplig bildning för låga, så blir följderna den, att det dugliga folket icke går den vägen. Ty det är så i vårt samhälle, att det finnes tillfälle för dugligt folk att få så oändligt mycket större inkomster på annat håll. Sätter man låga löner, så blir följderna, att man på detta område får nöja sig med sämre förmågor.

Hvad som visar billigheten af en förhöjning här är för öfrigt det, att undervisaren i slöjd har den större lönen, den, som de fyra reservanterna föreslagit; men herrarna må väl medgifva, att det är en ofantligt olika kompetens, som erfordras för att sköta en sådan tjänst och för att vara fiskeriasistent.

Herr A. Hedin: Herr talman! När Kongl. Maj:t begär 100,000 kronor eller, än bättre, när Kongl. Maj:t begär millioner, så ha Kongl. Maj:t och hans rådgifvare mycket god utsigt att utan stort bråk och utan synnerligt, ja, ofta utan något prut få hvad Kongl. Maj:t begär. Men när Kongl. Maj:t begär tiotusental, är det redan svårt, och när han begär tusen kronor, sitter det mycket hårdt åt, och går han ned till några hundra, så är det nästan omöjligt. Detta är, mine herrar, Riksdagens sparsamhet.

Hvad här har talats om, att man icke skall ifrågasätta löneförhöjning, så snart en tjänsteman skall få någon tillökning i sina göromål, det finnes ju uttaladt i de af Riksdagen fastställda bestämmelserna för de nyreglerade staterna. Der står det inskrifvet och detta i mycket uttryckligare ordalag, än som här under diskussionen blifvit begagnadt. Det gäller blott att se till, att detta efterföljes; och i det hänseendet brister mycket.

Vidare vill jag säga, att, då här har anförts, så vidt jag icke missförstått yttrandet, att den ifrågavarande tjänstemannen skulle hafva haft någon, jag tror icke mycket stor, inkomst af något annat uppdrag än i sin egenskap af fiskeritjänsteman, det icke bör vara i främsta rummet åt det hållet, Riksdagen bör rigta sin uppmärksamhet, när den vill vare sig göra besparingar eller inskränka — i fall någon utsigt dertill någonsin yppar sig -- inskränka det mångsyssleri, som i otaliga fall gör den rikligt aflönade statstjänsten -- den rikligt aflönade statstjänsten jemte åtföljande pensionsförmåner — till en bisak vid sidan

af de mångfaldiga enskilda uppdragen i bolag och eljest. Det är icke genom att spara på 500 eller 1,000 kronor för en vetenskapligt danad fackman, som under en följd af år, efter hvad jag tror herr statsrådet och chefen för civildepartementet skall bekräfta, med framgång och med erkänd skicklighet arbetat i sitt fack — det är icke genom att spara på aflöningen åt tjänstemän i de lågt aflönade graderna, som Riksdagen ser det rättmätiga sparsambetsbehovet till godo. För att göra det, skall Riksdagen vända sina ögon åt annat håll. Och jag begagnar detta tillfälle att till statsutskottet rigta en vördsam framställning — jag begagnar detta tillfälle, säger jag, ty vi diskutera icke den saken nu, men jag får väl icke annat tillfälle att göra det — att till ledning för sig sjelft och till ledning för oss andra och för hela landet skaffa fram en oppenbarelsesbok, hvars spridda blad finnas uppe i statsdepartementen. När jag för två år sedan tog mig friheten att väcka en motion om undersökning angående mångsyssleriet, så var det en ärad ledamot af Första Kammaren — han befinner sig för öfrigt i ett helt annat läger än jag, i fall han ännu lever, hvilket jag icke vet, ty här om dagen satte han sitt hufvud i pant — som med mycket kraftiga skäl understödde min motion eller kanske rättare den hemställan, som statsutskottet med anledning af min motion hade gjort. När då der framställdes sådana exempel, som att en förtroendeembetsman, som har 9,000 kronor i lön, och på sedvanligt sätt grundlägger pensionsrätt, ungefär ingenting har att göra i sitt embete, så att han är i tillfälle att i åtskilliga bolag m. m. förtjena, lät mig se, 36,000 minus 9,000, det blir 27,000 kronor, så har man att välja på, hvad denne ledamot i Första Kammaren sade: »Detta kan icke gå till på annat sätt, än att tjensten sättes tillbaka», eller hvad jag sade, att mannen i sjelfva verket icke har något att göra i sin tjänst.

Om Riksdagen vill spara på allvar, så lät oss då rigta vår uppmärksamhet åt det hållet, men icke spara på några fattiga hundra kronor för en person, som har allvarlig sysselsättning och för hvilken förutsättes, såsom en talare på upsalabanken nyss sagt, en vetenskaplig utbildning, som gör honom till en verklig fackman på sitt område. Jag skall rätta mitt votum i denna sak efter hvad jag kan finna vara det lämpligaste förfarandet, men tills vidare, och derest jag blir satt i tillfälle att utan att skada saken göra hvad jag finner vara rättast, vill jag rösta för Kongl. Maj:ts proposition.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Då jag förra gången hade ordet och vände mig mot ett yttrande af en talare på skaraborgsbanken, erinrade jag derom, att, enligt min uppfattning, en tjänstemans lön ingalunda bör höjas blott därför, att hans göromål ökas. Det är icke så, som en talare på blekingebanken yttrade, att blott göromålen ökas, genast ifrågasätter Kongl. Maj:t ökade löner för respektive tjänstemän. Jag har sjelf varit i tillfälle att öfvertyga mig om i huru hög grad arbetet på ett visst område har ökat.

*Angående
löneförhöjning för
förste fiskeri-
assistenten.*

(Forts.)

Angående
löneförhöj-
ning för
förste fiskeri-
assistenten.

(Forts.)

I sju år har jag varit borta från den förvaltning, till hvilken jag nu återkommit, och jag har härvid varit i tillfälle att se, huru arbetsbördan ökats för tjänstemännen inom denna förvaltningsgren. Dock har jag icke någon erfarenhet om att under dessa sju år deras löneförmåner blifvit förbättrade. Men förhåller det sig så, som af en talare på stockholmsbänken framhölls, att de ökade göromål, som man ålägger en tjänsteman, ställa på honom, på hans vetenskapliga utbildning för att blifva till tjänstens skötande fullt kompetent, ökade anspråk, *då* synes mig skäl till löneförhöjning föreligga, och det är ju, som samme talare framhöll, också fallet här.

Hvad den nuvarande innehafvaren af tjänsten angår, kan jag i fullaste måtto underskrifva de vitsord om honom, som här blifvit uttalade. I fråga om hvad ledamoten i statsutskottet på stockholmsbänken yttrade, så äro hans och mina åsikter i detta fall divergerande endast i fråga om beloppet 500 kronor. Då han emellertid till stöd för den af honom såsom lämplig anförda siffran åberopade en jämförelse med andra tjänsteinnehafvare under den stora anslagstiteln »jordbruket, handeln och näringarne», för hvilka lönen uppgår till 3,500 kronor, hvadan alltså, enligt hans mening, detta belopp skulle vara skälig lön för förste fiskeriassistenten med den ökade befogenhet och de ökade göromål, han nu skulle erhålla, tillåter jag mig erinra om, att bland dessa 3,500 kronors tjänstemän förekomma just de af honom omnämnda, undervisaren i slöjd och undervisaren i ullkultur. Jag tror icke, att man på dem kan ställa samma fordringar i vetenskapligt afseende, som samme talare erinrade om, att man numera måste ställa på förste fiskeriasistenten. Deruti hemtar jag ett skäl för att dessa tjänstemän ej äro fullt kommensurabla, hvarför jag också anser det lönebelopp, som af Kongl. Maj:t föreslagits, vara rättigare än det, hvarom de fyra ärade reservanterna hemstält.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) afslag derå och bifall till den af herr vice talmannen m. fl. i ämnet afgifna reservation; 3:o) bifall till det af herr von Friesen under öfverläggningen framställda förslag. Herr talmannen gaf proposition å hvar och ett af dessa yrkanden och fann propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. I följd häraf upptog herr talmannen, för bestämmande af kontrapositionen, å nyo hvarterda af de båda återstående yrkandena, af hvilka det, som afsåg bifall till herr von Friesens yrkande, nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Då emellertid votering åskades jemväl i fråga om kontrapositionen, blef nu först uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående mom. 1, a af åttonde punkten i statsutskottets förevarande utlåtande n:o 7 antager

den af herr S. G. von Friesen m. fl. vid detta moment afgifna reservationen med deri under öfverläggningen föreslagen ändring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till herr vice talmannens m. fl. vid momentet afgifna reservation.

Den omröstning, som anställdes enligt denna voteringsproposition, visade 86 ja, men 110 nej; och erhöll alltså propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. 1, a af åttonde punkten i förevarande utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr vice talmannen m. fl. vid detta moment afgifna reservation.

Hufvudvoteringen utföll med 82 ja och 109 nej; och hade kammaren alltså bifallit herr vice talmannens m. fl. i ämnet afgifna reservation.

Under *litt. b)* af förevarande moment hemställde utskottet, att Riksdagen måtte höja anslaget till fiskerinäringens understöd från 35,000 kronor till 36,000 kronor, eller med 1,000 kronor.

I afgifven reservation yrkade deremot herr vice talmannen *Danielson* och hans förenämnda medreservanter,

att anslaget till fiskerinäringens understöd måtte i riksstaten för år 1898 uppföras med oförändradt belopp af 35,000 kronor.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr von Friesen: Med anledning af den utgång, som voteringen i den förra punkten erhållit, hemställer jag, att kammaren måtte bifalla

den af herr vice talmannen m. fl. vid betänkandet i denna punkt fogade reservation, i hvilken hemställes, att anslaget till fiskerinäringens understöd måtte i riksstaten för år 1898 uppföras med oförändradt belopp af 35,000 kronor.

Vidare yttrades ej. Med afslag å utskottets hemställan biföll kammaren herr vice talmannens m. fl. förenämnda reservation.

Litt. c)

Bifölls.

Mom. 2.

Bifölls jemväl.

Punkterna 9—11.

Biföllos.

Punkterna 12 och 13.

Lades till handlingarne.

Punkterna 14—21.

Biföllos.

Då tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare handläggningen af föreliggande utlåtande till kl. 7 e. m., till hvilken tid kammarens ledamöter medelst utfärdadt anslag kallats att åter sammanträda.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgörömålen beviljades:

och herr *E. Hj. Sjövall* under 4 dagar fr. o. m. den 3 inst. mars;
 » frih. *I. von Knorring* » 4 » » » 1 » »

§ 9.

Herr A. Hedin begärde ordet och yttrade: Då det lär vara meningen, att vi skola samlas till aftonplenum i dag, och då det är första gången under denna riksdag, som detta sker, skall jag be att få framställa det förslaget till arbetsordning, att kammaren behagade besluta att tills vidare icke fullfölja något aftonplenum längre än till

kl. 10 e. m. Ty, sedan man tillbragt 5 timmar här i kammaren på förmiddagen, torde de, jemte 3 timmar på aftonen, vara en ganska aktningvärd tid, särskildt under de atmosferiska förhållanden, som här äro rådande. För öfrigt skall jag be att få anmärka, att jag — något som alla kammarens ledamöter torde kunna intyga — icke, då jag gör denna framställning, »tigger för min sjuka mor», som man säger. Ty jag går icke från något plenum, förr än det är slut, äfven om det skulle räcka till kl. 2 på natten. Men det finnes yngre ledamöter, som icke hålla ut så bra som vi gamla här i kammaren; och jag skulle önska att slippa upplefva en sådan tilldragelse en gång till som det lördagsplenum förliden vår, då kammaren voterade angående riksbanksreformen.

Den af herr Hedin sålunda gjorda framställning begärdes på bordet och bordlades till nästa sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,41 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.